

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Meghívó.

A Magyarországi Katolikus Tanítók Országos Bizottsága, mely méltóságos és főtisztelendő Glattfelder Gyula dr. esanádi megyéspüspök úr, mint védőelnök vezetése alatt működik, *folyó évi közgyűlést november hó 10-én és 11-én tartja* Budapesten, a Szent-István-Társulat palotájában (VIII., Szentkirályi-u. 28.). E közgyűlésre a Bizottság és az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács tagjait, valamint a kath. tanügy egyházi és világi tanfériait és barátait tisztelettel meghívja az Elnökség.

Sorrend: November 10-én, hétfőn délelőtt 8—11-ig. A székesfővárosi pedagógiai szeminárium (VIII. kerület, Mária Terézia-ter) múzeumainak és szertárainak megtekintése, valamint a szemináriummal kapcsolatos gyakorló-iskolában a természet utáni rajztanítás, a hangjegy utáni énektanítás és a slójd köréből vett mintatanítások meghallgatása.

November 10-én, hétfőn, délután 1/23 órakor. Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács népoktatási szakosztályának ülése a Szent-István-Társulat nagytermében.

1. A családi és iskolai nevelés kapcsolata. (Szülői értekezlet.) Előadó: Nyers Imre.
2. Az énekkoktatás tanterve. Előadó: Berauer József.
3. Az országos tanítói nyugdíjtörvény revíziója. Előadó: Számborovszky Rezső.

Ugyanakkor. Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács tanítóképző szakosztályának ülése a Szent-István-Társulat üléstermében.

1. Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. revíziója. Előadók: Guszvenitz Vilmos és Ember Károly.
2. A modern pedagógia kérdései. Előadó: Káth József.
3. A hitvallásos iskola és a nemzetnevelés. Előadó: Zsögön Zoltán.

November 10-én, hétfőn délután 1/24 órakor. Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács szociális szakosztálya-

nak ülése a Szent-István-Társulat nagytermében.

1. A katolikus tanító hivatása. Előadó: Wohlmuth Ernő.
2. A községi népjóléti intézmények és a tanítók. Előadó: Horváth Ignác.
3. Gazdasági és ipari érzék fejlesztése a népiskolában. Előadó: Burány Ferenc.

Ugyanakkor. Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács nőnevelési szakosztályának ülése a Szent-István-Társulat üléstermében.

A polgári leányiskolák továbbképző tanfolyamai. Előadó: Keményfy K. Dániel.

November 11-én, kedden délelőtt. A Magyarországi Katolikus Tanítók Országos Bizottságának díszközgyűlése a Szent-István-Társulat nagytermében.

A közgyűlést megelőzőleg 1/210 órakor a Szent-István-Társulat kápolnájában szentmisét mond méltóságos és főtisztelendő Glattfelder Gyula dr. püspök, védőelnök.

A közgyűlés tárgyszövege: 10 órakor a közgyűlést megnyitja Glattfelder Gyula dr. püspök, védőelnök. Eötvös József báró emlékezete: Giesswein Sándor dr. egyházi elnök. Elnöki előterjesztések: Ember Károly világi elnök. Jelentés a lejárvott év munkásságáról: Dreisziger Ferenc titkár. Az elemi- és a középiskola kapcsolata: Szóke Sándor. A szakosztályok határozatainak előterjesztése. Indítványok.

Budapest, 1913 október 10-én.

Giesswein Sándor dr.,
egyh. elnök.

Ember Károly,
vil. elnök.

Dreisziger Ferenc,
titkár.

Wohlmuth Ernő,
titkár.

Jegyzet. A szabályzat értelmében a közgyűlésen résztvehetnek, ott tanácskozási jogot élvezhetnek mindazok a tanfériak és tanítónők, kik katolikus intézetekben működnek.

Egy-egy előadás időtartama legfeljebb 20 perc, egy-egy hozzászólásé pedig legfeljebb 5 perc lehet. A határozati javaslatok, valamint az indítványok legkésőbb november hó 2-ig beküldendők

az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács központi irodájába (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.)

E meghívóval egyidejűleg küldtük meg a Hivatalos igazolvány-t, melynek alapján a gyűlésen résztvevő bizottsági, illetve tanácsi tagok utazási költségei püspökkari rendelkezés értelmében megtérítetnek; az igazolványok hitelesítését a gyűlés napjain Wohlmutth Ernő titkár eszközölte.

Az analfabéták oktatása.

Irta: Dr. Kozma Kálmán.

A tanévek első felében éppen nem utolsó dolog az analfabéták oktatásáról való gondoskodás.

Tudvalevő dolog, hogy az utóbbi időben az analfabéták oktatása nemcsak nagyobb lendületet, hanem egyúttal megfelelő, szép eredményt is mutatott fel.

Igazán örvendetes tény, mikor öreg emberek megtanultak szépen írni és olvasni. S ez nemcsak kulturális szempontból nagyfontosságú, hanem magyar nemzeti, sőt ma már állami szempontból is.

Ugyanis az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1913. XIV. t.-c. nagy előnyt biztosít az írni és olvasni tudóknak a választási jogosultságot illetőleg. Az említett törvény 6. §-a értelmében az írni és olvasni tudó — eltekintve esetleges más jogosultságtól — ha 20 korona egyenes állami adóval — akár egy, akár több adónemből együttvéve — van megrova; szavazói jogosultsággal bírhat; addig attól, ki írni-olvasni nem tud: 40 korona egyenes állami adó kivantatik meg. S itt azt is jó lesz az illetékes tisztségűeknek figyelembe venni, hogy az írni és olvasni tudást ugyanezen törvény 50. §-a szerint egy arra rendelt bizottság előtt kell majd igazolni azoknak, kik erre nézve iskolai bizonyítványt felmutatni nem képesek s ez az igazolás annál fontosabb, mert aki a bizottság előtt ezen igazolásra nem jelenik meg, úgy tekintetik, mintha írni és olvasni nem tudna.

Azonban — ugyanezen törvény rendelkezése értelmében — nem kell megkivánni azoktól az írni és olvasni tudás bizonyítását, akik az országos közművelődési tanács által az írás és olvasás megtanulása végett a felnőttek számára rendezett tanfolyamot sikeresen elvégezték s arról bizonyítványt — akár eredetiben, akár hiteles másolatban — tudnak felmutatni.

Tehát ezen rendelkezésekből is világosan látható, hogy különösen napjainkban mily nagy fontossággal bír egy a társadalmi, mint a politikai téren az analfabéták oktatása.

A legutóbb több vármegye kir. tanfelügyelője fordult lelkes szavakkal a tanítókhöz, hogy az orsz. közművelődési tanács intézkedései alapján községeikben analfabéta tanfolyamot szervezzenek.

Tudvalevő dolog, hogy a tanítószám nagyon is el van látva teendővel; de viszont azt is látjuk, hogy különösen kath. tanítóink egy alkalmat sem mulasztanak el, amikor — bármily csekély mértékben is — a népnek hasznát-javát előmozdíthatják.

Az is nyílt dolog, hogy kath. tanítóink már sokhelyütt rendeztek ily tanfolyamokat a legszebb eredménnyel.

De láttuk azt is, hogy a felkarolt nép sem marad hálátlan azok iránt, akik a múlt hibáit teszik — amennyire csak lehetséges — jóvá, az azokból származott kellemetlenségeket elviselhetőbbé.

Gondolatok az egyházi zene multjáról és jövőjéről.

Irta: Dicienty Gyula.

Ez év november havának 22-én, szent Cecília vt. nevenapján lesz tiz esztendeje annak, hogy X. Pius, ez a krisztusi lelkületű s az egyház minden ügyét a legnagyobb odaadással szolgáló Atya létrehozta az egyházi zenére vonatkozó *Motu proprio*-t. Ezen *Motu proprio* kiadása óta immár közel egy évtized mulott el s ha végigtekintünk ezen idő egyházzenei életén, sok oly dolgot tapasztalhatunk, melyek egyrészt örömmel hatnak lelkünkre, másrészt azonban, mint rideg jelenségek, a lehangolódásra s elkeseredésre készítetik az egyházi zene ügyéért buzgólkodó férfút.

X. Pius egyházzenei reformeszméi bejárták az egész világot s így hazánkat sem hagyták érintetlenül. Mindezt aztán hol a jobb jövőt remélő boldog öröm, hol az egyház iránt tartozó mindenre kész engedelmisség, de hol az engedelmességből származó lázongás, hol pedig a lehetetlenségnek folytonos és dültől tajtékozó módon való kétségbeesett hangoztatása követte. Így tartott ez éveken keresztül s a lazás hangulat ma már jobbra lecsendesedett, noha még most is többször lehet hallani az «erőszakosság», «lehetetlenség», «szükségtelen», «békétlenséget előidéző» stb. frázisok kialtozását.

Azonban a tiz év győzött. Győzött, mert megmutatta, hogy jóakarattal, fáradhatatlan buzgósággal s önzetlen, csupán az egyház és a hívek érdekében való munkálkodással lehet jobb egyházzenei állapotokat teremteni, ha annak édes gyümölcsét teljes mérvében még nem is élvezhetjük; de mégis megvan a lelki öröm, mely nehéz fáradság után jelentkezik s mely mindennél jobb hatással van az emberre.

Az egyházi zene rögös útját ratermett reformátoraink már megtörték s nekünk csak folytatnunk kell azok megkezdett munkáját. A régi munkások javarészt kifáradtak, miértis nemzedékre van szükség, mely a tapasztaltmesterek nyomdokain haladva, azok irányának s az egyház akaratának híu betartásával folytassa azt a feladatot, melyet dicső elődeink a XVI. századig a pozitív irányban való fejlődés következtében pontosan teljesítettek. Majd — tudjuk — jött egy újabb fejlődés, ez azonban egyházi szempontból csak negatív irányú volt. De szerencsénk nem tartott ez így egész napjainkig. 1867-ben Witt Ferenc IX. Pius jóváhagyásával megalakította az általános (német) Cecilia-egyesületet, mely feladataul az egyházi zenének az öt megillető magaslatra való visszaemelését tűzte ki. Ennek mintájára hazánkban is megalakult, de csak harminc évre rá, az «Országos Magyar Cecilia-egyesület», melynek elnöke a magyar musica sacranak pátriárkája, Bogisich Mihály lett, hivatalos közlönye pedig a már 1893-ben, tehát négy évvel előbb megalapított «Katholikus Egyházi Zeneközlöny». Ezen lap hasábjain, melyet hosszú időn át Kutschera József, majd dr. Bundala János, végül Járossy Dezső szerkesztett s melyet ez utóbbi egyházi férfiú manapság is magas színvonalon tart fenn, hánytorgattak meg az egyházi zenére vonatkozó eszméket s keltették föl a musica sacra iránt a közfigyelmet. Egyideig küzködniök kellett egyházzenejeinknek a rájuk tóduló ócsárlásokkal szemben

s végre is látván céltalan askalódását a gonosz intrika, kezdett lecsendesedni.

A «Katholikus Egyházi Zeneközlöny» mind a papok, mind pedig a kántorok ügyét magáévá tette s mivel — egyházzenei lap lévén — természet-szerűleg is nem foglalkozhatott bővebben a kántori fizetéssel, nyugdíjüggyel stb., megindult «Kántor Újság» címen egy kath. egyházzenei szaklap, melynek azonban az egyházi zene csak *melléktárgya* volt. Nemsokára meg is szűnt. Most meg ez év folyamán «Katholikus Kántor» címen jelent meg egy egyházzenei szaklap, mely bár a kántorok anyagi ügyeivel is foglalkozik, azonban nem feledkezünk meg arról, hogy elsősorban egyházzenei lap. Reméljük, hogy a jövőben sem fog erről megfeledkezni s bátran folytatja azt a harcot, melyet az egyházi zene fölemeléséért megkezdett.

Nem könnyű dolog a régi elavult szokásoknak hódoló akaratot megváltoztatni s új, a réginél sokkal jobb eszméket elhínteni. Különösen nem könnyű ezt megtenni a nép körében, mely szinte irtózik mindenféle újítástól. Azonban szemlélhetjük-e tétlenül a helytelen dolgokat? Nem kell-e egész igyekezetünkkel azon lenni, hogy a fennálló visszas helyzeteket megváltoztassuk? Nagy dolog például a magyarisítás és lán pár évtized alatt mily eredményt lehetett elérni! Így van ez minden reformmal. Eléinte nehezen megy, de később mintegy következkésképen folyik egyik dolog a másikkól. Eddig lassú léptekkel haladtunk, mert kevés volt a munkás; de ami nagy szerenese, ez a kevés egytöl-egyig a legjavából volt, ma már többen vagyunk, azért kétszeres erővel láthatunk hozzá a dologhoz.

Ne aggódjék azon senki, hogy mi lesz a jövő nemzedékkel; nem érti meg céljainkat s nem tudja, mi az igazi *musica sacra*. Nem nyujtana elég kezességet arra nézve, hogy remélhetünk jobb egyházzenei állapotokat, a papnevelők, a tanítóképzők kiváló ének-és zenetanítóinak nevei? S ha a zenei képzettség legmagasabb fokára nem is juthat föl mindenki, vajjon a legszükségesebb reformokat nem lehetne-e létrehozni minden felsőbb zenei tudás nélkül is? A legfőbb cél az, hogy a szentélybe betolakodott világiás zenét kiűzzük s helyébe az Isten dicsőségének és az egyház fenséges szertartásainak megfelelő zenét vezessük be, mely a hívek lelki épülését is előmozdítja.

Nagy nehézség volna-e pl. régi gyönyörű egyházi magyar népekeinket is sorra venni s azokat úgy, mint az «Óseink Buzgóságá»-ban és a «Sursum Corda»-ban van, elénekelni, ahelyett, hogy a liturgikus istentiszteletet a technika-fitogtatásra használják föl, ami sem Istennek, sem az ájtatos hívőknek nem tetszik. De ha mégis az illető kántor nemcsak egyszerű, áhítatra gerjesztő orgonálással, hanem külön, énekkíséret nélkül való, vagy legalább is nem liturgikus jellegű orgonaművészetével is akarja dicsőíteni az Urat, ott vannak az orgonahangversenyek, amelyek, ha a liturgikus istentisztelet keretén belül történnek, Isten fonséget s a hely szent-ségét, hacsak a mellékkörülmények nem, legkevesébbé sem sértik.

Aztán nem lehetne-e a népet elszoktatni a szentimentalizmushoz nagyon is hajló törekvésétől? Ezt azonban nem érhetjük el azáltal, ha — amint sok kántor teszi — maga szinte rohan az énekléssel, ami különben is nem szül jót, sőt botránynak lesz az okozója. Viszont az sem helyénvaló, hogy a kántor dörgedelmes hangon adja meg az ének

kezdetét, a többit pedig magára a népre hagyja. Mindenesetre ez a legkényelmesebb, de épen nem egyházi működés s nem is válik a kántor becsületére. Igenis nem kell a népet elszoktatni az énekléstől, mert ehhez joga van, de magára hagyni sem szabad, mert az éneklés is, a liturgikus istentisztelet-hez tartozván, bizonyos liturgia-szabályoknak van alávetve, melyeket a kántornak ismernie és alkalmaznia kell.

De a nép tanítása, nevelése nem történhetik esetleges módon. Amint az imával való helyes istendicsőítésre a népet az Úr fölszentelt szolgálja tanítja, épúgy a külső istentisztelet legfontosabb tényezőjénél, az éneknél is útmutatásra van szükség, melynek már működési terénél fogva is elsősorban a kántor van hivatva eleget tenni. Itt aztán az illető kántor leleményessége szokott győzni. Ha kántortanító, mind a gyermekek, mind pedig a felnőttek egyházzenei oktatását maga veszi a kezébe; ha csak kántor s nagy elfoglaltsága van e téren is, munkáját az osztálytanítóval osztja meg; ezenkívül fáradozásukhoz legtöbb helyen a plébános is hozzájárul. Majd alkalmas időben, pl. estéli föl-olvasások alkalmával az egyházi éneklésről szóló beszéddel vagy felolvasással igen sokat lehet elérni. Nem feledjük el azt se megemlíteni, hogy ha jó, szép és egyházi énekeket zengedez a nép, imája jobban tetszik Istennek, kéréseit szívesebben meghallgatja, amialtal aztán Isten részéről bőséges áldás fog járulni. Ha ilyen gondolatokat tárunk a hívek elé, szavunkra hallgatni fognak, mert belátják, hogy tulajdonképen az ő javukról van szó.

Aztán gyászmisék alatt mily alkalmas volna latin énekeket énekelni! A magyar énekek szinte unalmasakká válnak, míg ha ezeket többször szép latin Requiemek váltanak fel, a változatosság is megvolna. Jó volna, ha a misék alatti énekek éneklésében bizonyos rendszert tartana minden kántor s akkor nem kellene orgonálás közben keresgélni az énekeskönyvekben, ami sokszor azt idézi elő, hogy a kántor akkor kezdi el a lépcsőimához való éneket, miután a pap a «Kyrie eleison»-t már elmondta.

Nézzük a liturgikus nagymisét is. Ez talán az egyedüli mise, mely alatt a nép egész közössége egyszerre énekelni. Itt a reform keresztülvitele egyszerű nem történhetik meg. Egy-egy latin betéttel lehetne megkezdeni, hisz nem énekel maga a nép is «Tantum ergo»-t, «Genitori»-t stb. Épigy nem énekelhetne pl. «Kyrie eleison»-t, «Agnus Dei»-t stb.-t. Majd ahelyett, hogy a praefációt orgonával kísérmé, megadhatná a kántor a praefáció elején a kistercet, a pap hangterjedelméhez képest pl. a gyászmiséknél h-d, máskor pedig d-f kistercet. Ezzel egyrészt a misézó papnak szerez könnyedséget, másrészt pedig magának az orgonálónak is jobb, mert nem kell a hangok között egész futtatást rendeznie, míg ráakad az illető hangra. (Krutschek Pál «Die Kirchenmusik nach dem Willen der Kirche» c. munkája 274-ik lapján közöl két példát a praef. előtti praeludiumra: egyet a magasabb hangú, egyet pedig a mélyebb hangú celebráns praefáció-énekének előkészítésére.)

Aztán még egyet! Amilyen csekély nehézséggel jár a keresztülvitele, annál fontosabb a liturgikus istentisztelet szempontjából. És ez az, hogy a respondeálás ne történjék egy kvárttal följebb s ürfölmutatás után Oltáriszentségről szóló énekeket énekeljünk, ne pedig Mária-dalokat.

S most a jótanácsok után legyen szabad egy kis

kéréssel fordulom katolikus kántorainkhoz. Álljon a kórus s annak legfőbb képviselője, a kántor hivatása magaslátán. Mért ne lehetne beszélgetés vagy nevetelés nélkül végigorgonálni egy istentiszteletet? Olyan nehéz ez? Pedig hiába minden, ha a kórus fejelemzetlen. Ami hasznót terem, ugyanazt lerontja. Nem szabadna szemé elől téveszteni a kántornak, hogy ő liturgikus személy, mert nem ember hivatást teljesíti, ki az egyház magasabb hittitkaiat énekekben dicsőíti: utánoznia kell az égi hangokat, melyekkel az angyalok és szentek ünneplik a túlvilági Jeruzsálem titkait. Sohasem fogja az egyház énekeit igaz szellemben a maga és mások épülésére előadni, ki lelkét imádság és emelkedés által nem készítette elő arra, hogy az egyházi élet legbensőbb mozgalmait lelkében visszahangozzanak: az énekesnek a tett és ima emberének kell lennie. (Amberger: Pastoraltheologie, II. Járóssy: Az Eucharisztia zenéje.)

Végül tekintsünk csak az egyház jogaira. Nem *uiré optimo* kívánja-e tőlünk mindezt az egyház, midőn annak látható feje így szól hozzánk: «Reverimini ad fontes!» Tehát nem újat akar, hanem, hogy a régihez térjünk vissza; s ez a legfényesebb bizonyítéka annak, hogy az egyház akarata szerinti egyházzenei reform keresztülvihető. S ezt *sürgeti* az egyház, sürgeti X. Pius is ama oly nevében: «*Instaurare omnia in Christo!*» «Megújítani mindent Krisztusban!»

Kóródy Miklós indítványa.

1. Az «Országos Katholikus Tanügyi Tanács», tekintettel a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi Miniszter Urnak az Országos Közokt. Tanácshoz intézett megkeresésére, amelyben a miniszter úr a magyar középiskola reformját hivatalosan is szükségesnek jelenti ki s az «Országos Közoktatásügyi Tanácsot» ez ügyvel való foglalkozásra és javaslatlételre hívja fel, időszerűnek tartja kimondani, hogy: a középiskolának a mindennapi tanköteles kor fölé való emelését olyan értelemben szükségesnek tartja, hogy a készülő reform életbevételestől számítva csak olyan 12-ik életévüket betöltött tanulók vehetők fel a középiskolába, akik az elemi népiskola hat osztályát sikerrel elvégezték.

2. A magyar középiskola legyen 7 osztályú s oszadjék egy és négy osztályú alsó és egy három osztályú felső tagozatra. Ebben az értelemben reformálandó a polgári fiú-, polgári leány- és felsőbb leányiskola is akként, hogy legyenek 4- és hétosztályú polgári fiú- és négyosztályú leány polgári iskolák s utóbbiakhoz csatlakozzék a 7 osztályú felsőbb leányiskola. Mindezen iskolák egyenrangú középiskoláknak jelentenek ki s ugyanazon jogosításúak.

3. Az «Országos Katholikus Tanügyi Tanács» emlékiratban ezen reformok életbevételest érdekében megkeresi a magas püspöki kart s ugyanezen emlékiratot megküldi az országos kormányának és az országgyűlés képviselő- és főrendiházának.

Indokolás.

1. Az 1. alatti indítvány indokai történelmi és a szociológiából valók. Mikor 1868-ban a népoktatásügyi törvényt megcsinálták, a tanítóképzőnek csak három osztályt állapítottak meg, továbbá a képzőkbe való felvétel történhetett egyszerű felvételi vizsga

alapján is, ami abból állott, hogy a jelentkezőnek a magyar nyelvtanból, történelemből, földrajzból és számtanból legalább annyit kellett tudni, amennyit a középiskola négy alsó osztályában követelnek. Ilyen volt maga a tanítóképző is, holott akkor az országunkban ezekre ment ezen népoktatási törvény keletkezése előtti tanítók száma, akiknek nem is volt oklevelük.

Más oldalon: a középiskola nagy hivatása volt, hogy magyar intelligenciát, bírókat, tanárokat, ügyvédeket, orvosokat, mérnököket s mindenféle más művelt osztályhoz tartozó embereket neveljen, akik az elvonuló német közigazgatást, igazságszolgáltatást, nevelést stb. magyar nemzeti alapon kifejlesztik.

Ez okból a középiskolát úgy kellett szervezni, hogy az elemi iskolától csaknem egészen független legyen, mert az említett alapon létrejött tanítóképzésre a középiskolai nevelés szempontjából semmit sem lehetett rábizni s különben is legalább 15.000 néptanítóval s 10.000 iskolával kevesebb volt, mint ma. Akkor tehát teljesen indokolt volt a középiskolai nevelés szempontjából, az írni-olvasni tudást leszámítva, a gyermeket egészen kivenni a népiskola keretéből. Figyelembe veendő, hogy abban az időben a sillabizáló tanítás mellett az írni-olvasni tudás megszerzése 3-4 esztendőbe került.

Ma azonban a helyzet lényegesen átalakult. A képezdek 25 év óta négyosztályúak, a felvételi vizsgák s a magánvizsgák a képezdében nagyon minimálisak, az oklevél nélküli, tanítók pedig kivesszőben vannak. Ma, mikor 6 hónap alatt minden 6 éves gyermek megtanul írni-olvasni s így öt tanév marad egyéb tárgyakra, bátran rá lehet bízni a gyermeket az elemi iskolára és a néptanítóra s nem szükséges már 10 éves korában betereni a középiskolába.

A történelmi okok tehát a mai helyzet fenntartására nézve megszűntek.

A szociális szempontból vett indokok pedig amellett szólnak, hogy a középiskola felemeltesék a tanköteles kor fölé, mert: amíg a középiskola 10 éves gyermekeket ujoncoz, addig az elemi iskola V. és VI. osztálya sohasem lesz rendes iskolává. Egyrészt azért, mert a jobb gyermekek, akik az elemi iskola hatodik osztályának elvégzésére képesek, főleg városokban és nagy községekben átmennek a közép- vagy polgári iskolába, másrészt azért, mert a városok és nagyközségek tanítói az V. és VI. osztály szempontjából feladatukat a középiskolára ártuházott-nak tekintik s annak mindenoldalú kifejlesztése nem képezi főgondjukat.

Népoktatásunk ennél fogva a négy évfolyam után ketté vágódik s annak egységes rendszere megzavarodik. Ha a magyar közönség nem is akarja megérteni, hogy közművelődési szempontból mit jelent az egységes és teljesen kifejlett elemi népiskola, talán megérti most már abból a szempontból, hogy a választói jogosultság a hatodik elemi osztály elvégzéséhez van kötve s ez okból kívánatos, hogy valóban legyen jól kifejlett hatosztályú elemi iskolánk s a kormányra sem közömbös, hogy tényleg van-e jó hatosztályú elemi iskolánk vagy nincs, pedig a középiskola mai rendszere mellett nem lesz.

A falun élő szülőkre nagy vívmány volna, hogy a középiskolába adandó gyermek még két évig otthon tanul s csak 12 éves kora után kell a házból kiadni. A gyermekre nagy könnyebbség, hogy még két évig egy tanítótól tanul s nem öt-hat tanártól. A természetes kiválás is jobban éreztetné hatását, mert két

év alatt sok gyermekről kiderülne, hogy nem középiskolába való s azzal nem is próbálkoznék. Sokkal több gyermek menne inasnak s azon nagy előnnyel, hogy az elemi iskolában szerzett ismeretei befejezett egészét képeznének.

2. Rátérve a 2. alatti indítványra, ezt azzal indokoljuk, hogy köztudomás szerint a polgári iskolai tanítóság 20 év óta hirdeti, hogy a polgári iskola csak úgy felel meg hivatásának, ha 7 osztályúra tétetik s most már — talán épen kísérletképen — van is hazánkban hétosztályú polgári iskola. A polgári iskola messze eltávolodott attól, aminek Csenyery Antal tervezte, az most már valóságos középiskola olcsóbb fenntartási költséggel, olcsóbb tanerőkkel. Törvénybe kell tehát iktatni, hogy a polgári iskola, legyen a klasszikus, sőt a modern nyelvek alapján való műveltséget nélkülözni tudó, tisztán nemzeti jellegű középiskola.

Az pedig, hogy a polgári és felsőbb leányiskola is beiktattassék a középiskolák sorába, ma már, amikor a felsőbb leányiskolák miniszteri biztosa hivatatosan foglalkozik a leányközépiskolák tervével, merőben kézenfekvő s megoldása legegyszerűbb úgy, hogy a polgári leányiskolák 4. a felsőbb leányiskolák 7 osztályú leányközépiskoláknak jelentetnek ki. Tantervükben a 4 osztályban egy betű különbséget is kár csinálni, hiszen teljesen azonos célt szolgálnak.

Az a gondolat pedig, hogy a középiskolák ne 8, hanem 7 osztályúak legyenek, természetes, mert így is egy évvel tovább tartana az elemi és középiskola együttes elvégzése, mint most, ami azonban a tudomány nagymérvű fejlődésével teljesen indokolva lenne.

Az iskolák minősítő erejéhez itt nem szölok, azonban közelfekvő a gondolat, hogy az egyenlő kötelezettségekkel egyenlő jogoknak is kell járni. Liberális gondolkodású társadalmunkban a középiskola bármely fájának elvégzése után rá lehetne bízni a tanulóra, hogy úgy végezze a főiskolát, ahogy tudja s azt végezzen, amit tud.

A hivatása magaslatán álló tanító teendője a szabadgondolkodó - szocialisták aknamunkái ellen az iskolában és azon kívül.

! Irta: Szigeti József.

«Az emberiség élete meg-megújuló harcok és kiegyenlítések szakadatlan láncolata. Az egyén úgy, mint az egész, célokat tűz maga elé, melyek elérésére az eszközök képzelhetlen sokaságát és sokféleségét használja fel. Néha makacsabb, tartósabb, nagyobb terjedelmű a küzdelem; néha jelentéktelenebb erőben, időben és terjedelemben egyaránt. S a kiegyenlítés egyszerű megnyugtatóbb, a békét hosszabb időre biztosító, mint máskor.»¹

S ha a fennebb vázolt küzdelem és kiegyenlítés munkája bizonyos évtizedek folyamán egy és ugyanazon tünetek között mutatkozik, a történetíró rányomja az őismert bélyegzőjét, a «Kor»-t, s így támadnak a különböző «Korok». Pl.: «Deák-kor», «A nemzeti visszahatás kora», «A megújulás kora», «Napoleon kora».

A mostani korra, noha alig két évtizedes küzdelem

és kiegyenlítés ugyanazon tünetei jellemzik is, én — bár nem vagyok történetíró — rányomtam ismeretető bélyegzőmet, a következő felirattal: «Korunk a szertelen evolúció kora». Igen, szertelen! S mert az, természetes, hogy bomlási tüneteket mutat. «Az előbbi kor, mondjuk egy század építményei, korhadnak, alkotásainak alapjai inognak, gerendái recsegnek: a hullámgyűrűk lejtőjén úszunk és ha a fenéken nem vagyunk még, mélyebbre is sülyedhetünk s előttünk áll az újabb hullámgerincére felkapaszkodás feladata, melynek jelei már mutatkoznak. Előbb azonban át kell szenvednünk a rombolás epocháját, szembezállni a veszélyekkel, melyek köz- és magánéletünk nyugalmaát fenyegetik, környezik.»¹

A szertelenség okozta beteges tünetek — hogy úgy mondjam — a legkisebb faluban s pusztákon egyaránt mutatkoznak. A szabadgondolkodók, az internacionális szocializmus szemétdombjainak maszlajjai eljutottak mindenüvé; megmérgezték és megzavarták a biztos és helyes társadalmi fejlődés menetét.

A szabadsajtó fattyúhajtásai elnyomták a krisztusi tanokkal plántált nemes érzelmeket az emberi szívekben. A XX. század emberekláz munkájában megfedkeznek arról, «Kiben élünk, mozgunk és vagyunk». S minden egyéb utógondolat nélkül az «aranyborjú» lábaihoz veti magát és annak tömjénez.

Az eddig sorsával megelégedő és az Isten böles végzésén és akaratán megnyugvó falusi földmivest gatyás filozófussá változtatták a konkolyhintók, aki most élete legfőbb feladatának tekinti azt, hogy a templomi prédikációkat összeegyeztesse a dohányszacszkója mellől kikandikáló «Szabad Szó», «Világ-szabadság», «Le a csuhásokkal» stb. efféle csodabogarak által hirdetett axiómákkal.

Az imádságos könyvet és bibliát, melyeknek betűiből háborgó lelke eddig megnyugvást merített s amelyek csapások alkalmával neki vigasztalást nyújtottak: kezdi kizsírítani tulipános ládjából a Marx-, Lassale-, Bebel-, Kunfi-, Fényes-, Jászai-, Pékler-féle elméleteket hirdető és dicsőítő könyvek, lapok és folyóiratok.

A vallás szent dogmáit bizonyos fokú cinizmussal frázisoknak, a túlvilági életet a buták számára kitálalt mesének kezdi hirdetni.

A hazaszeretet magasztos érzelme kivesszett szívéből; ott van neki a haza, ahol jól megy dolga. Oda-érünk maholnap, hogy a hazaszeretetről hírneves magyar túltesz bármely náción.*

Feleli, hogy: «Minden hatalom felülrol adatik», az előljároi iránt való köteles tisztelet s állása kötelezettségeinek teljesítését formaliter kezdi megtagadni. Hogy mint tiszteli s mint viseltetik hűséggel hazánk szentesített törvényei iránt, arról a napilapok «Törvénykezés» című rovatai eléggé tanuskodnak.

Munkáját túlbecsüli s a fizikai és szellemi munka szembeállításával megfejthetetlen problémákat, egyenetleket állít fel s ennek folyománya azon koreszülött, melyet «sztrájk» nevezünk.

A családi élet fenséges bázisát, a házasságot nem szentségnek, hanem a szociológia szemüvegén kölcsönös, tetszésszerint bármikor felbontható szerződésnek tekinti immár.

Száz és száz ilyen nyavalyát sorolhatnék fel, melyek mindegyike egy és ugyanazon fertőből, szertelen a szabadgondolkodók és internacionális szocializmus boszorkánykonyhájából, mintegy specifi-

¹ Dr. Vass Bertalan: «Erkölcsei nevelés.» Gym. értésítő Pécs 1906.)

¹ Dr. Vass Bertalan: «Erkölcsei nevelés.»

cus verus jutottak a társadalom különböző rétegeibe.

Az a kérdés merül fel ezek után, hogy tulajdonképpen mi is hát az a szociáldemokrácia, mely ennyi bajt képes előidézni s egyben gyógyítani is akar. Rátértek értekezésemnek.

a szabadgondolkodó szociáldemokrácia mibenléte című részében.

Hiába kerestem szavakat, körülírasokat a szociáldemokrácia lényege definíálására, nem találtam. Ámde hogyan is találna az ember, midőn még az úgynevezett «vezérek» is napról-napra korrigálják, toldják-foldják programjukat. Mindazáltal megkísérlem ezen csodabogár mivoltát definiálni, ámde ugyanakkor, midőn ezt teszem, egy esemény jut eszembe, mely amolyan anekdota-ízű. Ugyanis:

«A löcsei kalendáriumban volt egy feltűnően szembemászó öregbetűs hirdetés. Valamelyik kópé bécsi patikusnak a hirdetése. Csudakenőcsöt ajánlott benne a közönségnek. Olyat, amelyik egyformán jó minden baj ellen. Szóval amelyik használ a szárazbetegség és a lábizzadás, a fogfájás és a hascsikarás, a hajhullás és a gyomorgöres, a kurtalátás és az öregezés ellen is. Ki a lific látott valaha ilyen pompás orvosságot? Persze, hogy mindenki meghozatta. A gyógyszerész alig győzte csomagoltatni a sok postai küldeményt. Ami a legérdekesebb a dologban, a csudakenőcs használt is; de nem annak, aki megvette, hanem annak, aki feltalálta és árusította.»¹

Hát kérem: «akkurát ilyen orvosság a szociáldemokrácia is! Ez a vörös recept is minden esetben használ, de sohasem a beteg népek, hanem a világkuruzsló szociáldemokrata vezéreknek. Alig van üzletág e hazában, amely nagyobb forgalmat csinálna, mint a szociáldemokrata párt. Ezek a vörös népbujtogatók nagy forgalomra és nagy haszonra dolgoznak. Az ő egész politikai működésük üzleti alapra van fektetve. Bevallotta ezt maga Csizmadia Sándor is. Mindent rebach reményében cselekszenek és semmit sem önzetlenül. Egész programjukat megtagadják, ha ezáltal anyagi előnyöket szerezhetnek maguknak, mint Mezőfi példája mutatja. Az ő vörös receptjükön ajánlott programjuk nemcsak hogy nem használ a népek, hanem egyenesen ártalmára van.»²

Nézzük azután, mik a szociáldemokrácia jellemző tulajdonságai? Először: «A szociáldemokrácia istentagadó. Ha a valláserkölesi ereje megszűnik, akkor az emberek egymásban igazán csak állatot fognak látni» «A mostani állapotok oka is csak az, hogy a keresztény erkölesi felfogás nem tud teljesen érvényre jutni a társadalomban.»³ Másodszer: «A szociáldemokrácia hazaellenes, pedig nem a haza vétett, hanem azok, akik nem voltak jó hazafiak.» «Mit akarnak tehát azok a népvezérek, akik a hazátlanság evangéliumát prédikálják.»⁴

Szóval a szociáldemokrácia ellenkezik az emberi természettel, a szociáldemokrácia erőszakos, korrupt a legnagyobb mértékben. De minden jellemző tulajdonsága mellett legnevezetesebb s egyben legnevezetesebb az, hogy a vezérek örökösen az egyenlőséget, testvériséget stb. prédikálják, mégis — noha jól ismerik egymást — a különböző töredékek, «frak-

ciók» örökösen veszekednek egymással.¹ Szidják s gyalázzák egymást. Így pl.: «A nemzetköziek az újjászervezetteket «ártányoknak» nevezik; ezek meg amazokat «jakabokányoknak», mindketten a hithű munkásokat «keresztes pókoknak». Mezőfinek «sárember» a neve, Bokányinak «széktolvaj», Kardos Jakabnak «sikkasztó.»² Gyönyörű titulusok, mondhatom. És ezen gyönyörű titulusokkal ékesített vezérek boszorkánykonyhájában megkészült ama zagyvalék, az mely értekezésem elején felsorolt társadalmi betegségeket előidézte.

Ennyi beteges tünet, illetőleg társadalmi betegség elhárítása óriási munka; de mert a magyar haza boldogságáról, jólétéről és lakóinak békés egyetértéséről van szó, a munkából a társadalom minden számottevő tényezőjének ki kell venni a részt.

Eminens állam-, köz- és osztályérdek ez, épen azért a kath. magyar tanítósnak is a munkások sorába kell állania s vállalva dolgoznia a kóros állapot megszüntetésén.

Munkásságukkal két periferián kell mozogniok, ú. m. 1-ször az iskolában, 2-ször az iskolán kívül.

Nézzük tehát ezen munkakörük mindegyikét külön.

I.

A tanító munkája az iskolában.

Tudjuk, hogy az iskola főfeladata, célja és rendeltetése az, hogy az egyháznak igaz s jámbor hívőket, a hazának hű fiait és hasznos polgárokat, a társadalomnak pedig munkás, szorgalmas és becsületes tagokat neveljen és képezzen. És mert az ember azzá lesz, amivé nevelik, azért én a nevelést mindenkori elébe teszem az oktatásnak. S hogy a kitűzött tétel intenciójának a tanító eleget tegyen, az iskolai nevelésre a tanítónak kiváló gondot kell fordítania. Vagyis a fődolog nevelve oktatni.

Nevelési eljárásunknál kiválóan két hatalmas eszköz áll rendelkezésünkre, ú. m.: a szoktatás és példa.

Tudvalevő dolog, hogy a szoktatással az emberbe plántált tulajdonságok belgyökeresednek és neki második természetévé válnak.

«A példa vonz.» Eredetét tekintve lehet élő és felhozott példa. Az élő példa mindig hatásosabb, mint a felhozott. De az utóbbi is nagy sikerrel alkalmazható a nevelésben és az oktatásban, mert a gyermek szívesen hallgatja s általa még az elvontabb igazságokat is képes felfogni.

Elmondtam az iskola célját, szóltam a nevelésről s annak két fő eszközéről, áttérek a tanítónak iskolai munkájára, vagyis: mire kell nevelni növendékeinket, tekintettel a kitűzött tételre.

En — vázlatosan — öt pontban jelölöm ki a tanítónak ebbeli munkakörét. Lehetne ugyan nagyon sok ilyen pontot felállítani, de én ezeket tartom kiválólag fontosnak, mintegy gerincnek, mely köré a többi, mint központ felé csoportosul.

Ezek a következők:

A) Neveljünk vallásosságra és ápoljuk a felebaráti szeretetet.

B) Neveljünk hazaszeretetre.

C) Neveljünk engedelmességre, jog- és törvénytisztelre.

D) Neveljünk megalégedettségre s irtsuk az önzést és irigységet.

¹ Huszár Károly. «Magyarország Iparosai.» (1908.)

² „ „ „ „ „ „
³ „ „ „ „ „ „
⁴ „ „ „ „ „ „

¹ Huszár Károly. «Magyarország Iparosai.» (1908.)

² „ „ „ „ „ „

E) *Neveljünk munkásságra, szorgalomra és takarékosságra.*

És most tárgyaljuk ezek mindegyikét külön-külön.

A) *Neveljünk vallásosságra és ápoljuk a felebaráti szeretetet.*

Talán sohasem volt akkora a vallási közönyösség, talán sohasem volt ilyen lanyha a hitélet, mint napjainkban! Pedig nem-e a vallásosság minden jónak az alapja? Nem-e a vallás az, mely vezérel bennünket az élet rögzös, tövises utain és nem-e ebben találunk megnyugvást, ha bajok, csapások érnek bennünket.

A vallásosságra való nevelésnek, mint minden egyéb erényre való nevelésnek is, már zsenge — 3—4 éves — gyermeki korban a szülői házban kellene kezdődnie. Ámde a mai kor szülői minden egyébbel törődnek, minden más előbbre való nekik, mint a magzat. «Hányszor találunk újoncaink között olyanokat, akik keresztet vetni, imádkozni nem tudnak, de káromkodnak és hazudnak, mint a karika-csapás». «Mi ez? Mi volna más, mint vetülete a XX századbeli családi nevelés rendes napi programjának.» «Honnét nyerjen tehát a gyermeki szívben eledező vallási érzelem tápot és erősbödést?»¹ Igaza van Lubrichnak, midőn azt mondja: «Ami magad vagy anya! többé kevésbé azzá lesz gyermeked is...»

Mindezekből látjuk, hogy bizony csak az iskola feladata a vallásosságra való nevelés. «Nem nehéz ez az élő hittel bíró ügyes tanítónál.»²

Jelölöm tehát azon főbb irányelveket, melyeket vallásérkölségi nevelésünkben — a szoktatással — követnünk kell.

«A gyermekben ugyanis, mihelyt eszmél, sejtlem támad egy magasabb lény iránt. E sejtelmet erős hitté neveljük gyermekeinkben azáltal, hogy a szülők iránti szeretetet — melyet nagyrészt az ezektől nyert jótétemények keltenek — vallásossá tesszük úgy, hogy megmondjuk a gyermeknek, miszerint: kik annyit tesznek vele, a jó Isten adta neki. A jó Isten adta a szülőknek a módot, a tehetséget, hogy a gyermekeknek ruházatot és eledelt adhatnak, szerezhetnek. És mindezekért a jó Isten nem kíván mást, csak, hogy engedelmessédjünk neki és szeressük őt.»³

Elmondjuk gyermekeinknek, hogy akkor is, midőn előljáróinkkal és egymással beszélünk, milyen dicséretes, ha szépen beszélünk. Azért mennyivel szükségesebb és kívánatosabb, hogy a mindenk Urával, a jó Istennel minél szebben iparkodjunk beszélgetni. Ez pedig abban áll, ha alázatosan, belső áhítattal és összetett kezekkel imádkozunk. És hogy imádkozunk mennél többet; mindenkor, mindenütt, de különösen a templomban, mert az a jó Isten háza. Azért szívesen járjanak oda, amit különben szigorúan meg is kívánunk növedékeinktől.⁴

«Tanítsuk meg gyermekeinket mennél több és szebb imára és énekre.» — «De az imák között mégis

¹ Szigeti József. «Mit tehet a tanító, hogy a családi nevelés hiányai megszűnjenek és megjavuljanak. «Tanügyi Értesítő.» (1903. Veszprém.)

² Németh György: Mit tehet a tanító a vallási közönyösség ellen az iskolában és azon kívül. «Tanítók Évkönyve.» (Veszprém 1902.)

³ Németh György. Lásd fennebb említett munkáját.

⁴ Szigeti József.

az Ur imája legyen az első, amelynél 19 századon keresztül szebbet szerkeszteni senki sem tudott.»¹

A jó Isten szeretetéről és imadásáról áttérünk a szentek tiszteletének ápolására. Láttassuk be gyermekeinkkel ennek üdvös voltát. Elmondjuk nekik, hogy: «Mily szép, lélekemelő és kath. keresztényhez illő dolog, ha keresztény családokban szombatoként az Isten anyjának szobrocskája előtt kis mécseske ég. Kérjék kedves szülőiket, hogy ez náluk is szokásban legyen.»²

Ezek után áttértünk szent vallásunk szertartásainak nagyszerű jelentőségére felhívni gyermekeink figyelmét és az azokon való megjelenést mindenkor szigorúan megköveteljük gyermekeinktől.

Végül kívánatos, hogy a szoktatásban mindenkor szigorúak és pontosak legyünk.

Következnék ezután, hogy szóljunk második eszközünkről, a példáról.

A példának a célja a nevelésben az, hogy amire növendékeinket rászoktattuk, általa megerősítjük.

Nagyon természetes, hogy a példaadásban nekünk kell előljárnunk, nehogy úton és útfélen ezen közmondást mondhassa bárki is reánk: «Vizet prédikál, bort iszik».

A példának értékét szépen adja Bárány Ignác a «Tanítók könyvében», midőn így szól: «A példa már felnevelés s csaknem lehetetlen, hogy elfajuljon, vallástalan és erkölcsstelen legyen olyan gyermek, ki csak jöttéket látott».

Azért ne álljunk a templomban térdenállva imádkozni; társaságban, utcán, vagy bárhol is a déli és estéli harangszóra kalapunkat leemelni; a «Jónapot», «alászlógája» helyett a keresztények legszebb köszöntésével: «Dicsértessék a Jézus Krisztus»-sal egymást üdvözölni; a gyónás és szent áldozásban gyermekeinkkel együtt részt venni.

Ha így járunk el, szükségtelemmé válik minden argumentum. Egyszerűen azt mondjuk gyermekeinknek: úgy cselekedjél, amint tőlem látod!

Hisz épen ilyen eljárásért mondják Newtonról, hogy minden beszéd nélkül is kitünő vallástánító lett volna.

Hozzunk fel mennél több példát a vallástalanság káros voltáról. Napilapok, folyóiratokban mindig találunk elegendőt.

A vallásérkölségi nevelésre vonatkozó teendőinkkel tisztában lévén, még csak azt kell megjegyeznem, hogy tanításunknak minden mozzanata szintén a vallásosság keretébe legyen illesztve.

A felebaráti szeretetet, a szerencsétlenek iránti részvétet, könyörületességet és alamizsnálkodásra való szoktatással ápolhatjuk hathatósan; továbbá, ha a: «Szeresd felebarátodat mint tenmagadat» isteni parancsnak nagy jelentőségét alkalmas és elegendő példákkal iparkodunk gyermekeinkkel megértetni.

B) *Neveljünk hazaszeretetre.*

Azon szájalomra méltó honfitársaink, akik az internac. szoc. fertőjében fetregve, kábultságokban «hazátlan bitangoknak» szeretik magukat nevezni; akik minden megilletődés nélkül beszélnek a haza sorsáról; akik tudálékosan azt hirdetik, hogy: «ott van az embernek igazi hazája, ahol jól

¹ Németh György: Lásd fennebb.

² Szigeti József: Lásd fennebb.

megy dolga — száma bizonyítja, hogy a hazaszeretet magasztos érzelmé mennyire kivészett a szivekből, kaputos-nál és gatyás-nál egyaránt.

Mennyire más volt ezeknek felfogásához képest csak a régi csimbókos hajú, ködmenes magyar földműves felfogása a hazáról és annak szeretetéről! Minden eljárásával, minden mondásával mily szépen tudta ezt jellemezni.

Ha csak pár napig volt is távol otthonától, hazatérve, a köszönés utáni első szava ez volt: «Mindenütt jó, de legjobb itthon!» vagy: «Csak hazulról el ne kellene mennem!»

Minden igaz magyart kell, hogy a szégyen pirja öntsön el, az általános kozmopolitásra és őseink hazafiasságára és hazaszeretetére gondolva. Avagy igazan lehetséges, hogy annyi ezer szív, annyi hű kebel hiába vérzett el? Hát, korcszülöttei a régi nagyoknak, feledték a költő szavait, hogy:

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely,
Áldjon vagy verjen sors keze;
Itt éléd s halnod kell.

Neveljünk tehát hazaszeretetre!

Alkalmazzunk nevelési eljárásunkban minden olyat, amivel gyermekeinkben a hazaszeretetet izmossá és olyanná tehetjük, hogy még a legparányibb honi porszem is bálvány legyen előtte. A hazaszeretetre való nevelésnél e főbb irányelvek követendők.

Mindenekelőtt megértetjük gyermekeinkkel a hazátogalmát. Idevágó szebbnél-szebb kis versecskék és költemények százával állanak a tanító rendelkezésére.

Ezután az édesanya szeretetéről — és ez kiválóan alkalmas arra — fokozatosan rávezetjük gyermekeinket a szülőföld és hazaszeretetére. Elmondjuk, hogy a hazát mi második édes anyánk, már pedig ki ne szeretné édesanyját?!

És pedig nemcsak mikor jót tesz velünk, hanem mikor áldozatot kíván is az tőlünk. Elmondjuk, hogy mily nagy bűn, mily csunya és rút dolog az édesanya iránti hálátlanság, éppen olyan a hazá iránti szeretetlenség is. Ezek után elkerdezzük gyermekeinktől, hogy kiki mit tart szépnek a szülőföldjén és ezzel kapcsolatban megismertetjük őket a hazaszepségével, gazdagságával; jó tulajdonságát összehasonlítjuk a külföldével, kifejtvén, hogy mennyivel több jótulajdonsággal van előnyben hazánk más nemzetek hazájával szemben.

Elmondjuk, hogy a talán kint hallott dicséretes himnuszok — melyek Amerika nagyszerűségéről zengnek — mennyire túlzottak, mesék és nem igazak s csak a hiszékeny emberek törbeccsalására valók. Ne mulasszuk el végül egy-egy jeremiáddal telt, külföldről érkezett levelet is gyermekeink előtt felolvasni. Ilyenekhez könnyen hozzájuthatunk.

Megismertetjük gyermekeinket a hontalanság fogalmával és keserűségével. Elmondjuk, hogy hajdan Spártában és Athénben a legnagyobb büntetés a száműzetés volt.

A hazaszeretet ápolására mindig fényvel üljük meg a nemzeti ünnepeket. Ismertessük meg gyermekeinkkel a magyar hazát jelvényeit. A magyar zászlót, amelynek becsülete, tisztelete és szeretete mindenkor akkora legyen előttünk, mint magáé a hazáé, mert hiszen a hazát jelképezi. Kirándulásaink mindenkor a nemzeti lobogó alatt történjenek, hogy ezzel is mindig a hazát lebegjen szemünk előtt.

Statusfériák által a hazát boldogulására és jólétének emelésére létesített intézmények buzgó har-

cosai legyünk és ezek mozzanataiba, amennyire lehet, növendékeinket is vonjuk bele.

Szoktassuk gyermekeinket már zsenge korunkban áldozatot hozni a hazá oltárára. Mennyi önértet tölti el a gyermek keblét, ha csak egyetlen egy megtakarított s magától megtagadott fillért adhat is ilyen célokra?!

A hazaszeretet érzelmének erősítésére példákat hozunk fel.

A történelem számtalan ilyen eszményi alakkal rendelkezik, de ezek között mégis első a Jeruzsálm pusztulását előre látó és azon könnyeket hullató isteni honfi — Jézus Krisztus.

(Folytatása következik.)

SZEMLE.

A morális nevelés tankönyve. A francia *Ligue de l'Education Morale* pályázatát hirdetett egy a morális nevelésről szóló iskolai tankönyvről. A pályázati feltételek szerint a megírandó morális nevelés tankönyve olyan legyen, hogy azt 10—12 éves iskolás fiúk kezébe lehessen adni és a francia állami iskolákban használni lehessen. Amely utóbbi feltételből következik, hogy ez a tankönyv a *semleges morálnak* legyen a hirdetője, vagyis olyan morálnak, amely az ismert vallások egyikének alapján sem áll. Mint a pályázati feltételek mondják, a cél az, hogy ezzel a tankönyvvel fölkeltsék a morális érzéket a gyermeki lélekben és hogy a gyermek lelkiismeretében a morális cselekvés dispoziációját meggyökereztessek.

Mint látható, ez a pályázat óvatos gondokkal kerülgeti ugyan a keresztény erkölcsöt, de azért az erkölcsi nevelés szükségességét kénytelen elismerni. A liga az újfajta morális legjobbnak talált tankönyvét 5000 frank első díjjal és 10.000 frank különböző díjakkal fogja honorálni.

Jellemnevelés és vallás. E címen tartott *Foerster F. W.* bécsi egyetemi tanár Münchenben egy igen érdekes előadást, amelyben azon kérdésre, lehet-e jellemes embert nevelni vallás nélkül? egy erőteljes nemmel felelt. Állítását a következő érvekkel támogatja: Hogy jellemeket neveljünk, nagy eszményekre, ideálokra van szükségünk, olyanokra, amelyek először erőteljesek és megbízhatók, másodsorban amelyek a legnagyobb fokú világossággal és határozottsággal bírnak, harmadszor amelyeknek erős világitóképességük és nagy élettartalmuk van, negyedszer amelyeket minden egyetemességük mellett mégis a legnagyobb összefoglaló képesség és egységesség jellemez. Erősség és megbízhatóság legnagyobb mértékben Krisztusban van megtestesülve, aki azt mondhatta: «Ég és föld elmúlnak, de az én szavaim el nem múlnak.» A modern erkölcs azonban követelményeinek változhatóságát hangoztatja s így értéktelen a nevelésben, mivel a nevelő erkölcsi felfogásának szilárd alapokon kell nyugodnia. Csak a gránitalapon nyugvó, világitótorony képes irányítani az élethajóját a szenvedések és csalódások hullámaiban, mert az egyéniség petroleumlámpája megtagadja itt a szolgálatot. A modern kereszténytelen emberideál világosság és tisztaság hiányában szenved, túlsok emberi gyarlósággal van megterhelve, amire bizonyítékok az amerikai pedagógiában annyira elterjedt fogalmak az önbecsülésről és az önértetéről. Az önbecsülést a megelégedettségtől, az önértetést az érzégtől csak egy igen kis lépés

választja el akkor, ha a tisztelendő én és a keresendő becsület nincsen erősen, világosan és határozottan körülírva. Csak a keresztény vallás itél itt találóan és igazán; az ő eszménye sem túl magas, sem túl emberi, a vallás maga nem túlságosan természetfeletti, mert az valóban a földi életen át is vezet. Mert csupán a tiszta idealizmus, a vallás képes önző természetünk legyőzésére. A vérszegény, elvont fogalmú ideál helyett a vallás Krisztusban, egy az élettől duzzadó, megtestesült, a legnagyobb követelményeknek is megfelelő ideállal rendelkezik. A kereszténység ezenkívül a legeggyetemlegesebb, az egész emberiséget átölelő követelményeket egy közép-pontra, a legfőbb jóra vezeti vissza, amelyet mindenki sajátjának tekinthet s így az ént is arra vezeti vissza, ami által a követelmény még ösztönzőleg is hatni képes. Egy példa: A követelmény önmagát a köz javára feláldozni, szociálpedagógiaiak is igen szépen megokolható és be is bizonyítható; amde nincs az a szociológia, amely az önfeláldozásra buzdítana. A vallás megvilágításában azonban az önfeláldozás úgy tűnik fel, mint a legnagyobb, a legfelsőbb jőert való áldozat, amelynél az áldozó önmagát érzi Istenhez közelebb állónak, vele egyestülnek.

Az az áldozat, melyet minden erkölcsi cselekedet követel, vallásos felfogás szerint nem külső kényszer által jön létre, nem adó csupán a társadalommal szemben, hanem valóban előmozdítója és meggazdágítója a személyiségnek. Az erkölcsösségnek keresztényi felfogása belsőleg, szabadabb tesz s így a személyiség legbelsőbb követelményének megfelel, amennyiben kiengeszteli ily módon a társadalmat és az egyént, a szükségességet és a szabadságot. Amíg a vallásnélküli, tisztán szociális alapra fektetett erkölcsen, csak a külső dolgokról, a társadalomról és annak követelményeiről értekeznek: addig a vallás behatol az ember mélyébe s úgy mutatja be a követelményeket mint személyes dolgokat, mint azt az utat, mely minden élet ősforrásához, ősalapjához vezet. Az az áldozat tehát, amelyet a vallás követel, nem a halálhoz, hanem az igazi élethez vezet.

Az olasz katolikus tanítóság kongresszusa. Az olasz tanítóságnak az a része, amely a laikus iskola megvalósulásában látja pedagógiai törekvéseinek ideálját, «Unione Magistrale Nazionale»-ba csoportosult. Ez a szervezet már régebben előszeretettel hajlik az extrem politikai irányzatok, így különösen a radikális szocializmus felé. Ennek a töredéknek munkáját igyekeznek a katolikus tanítóság egyesülése, a *Tommaseo-szövetség* ellensúlyozni. Tagjainak száma körülbelül 25.000, akik a keresztény iskola fenntartását, a kereszténység ideáljainak megvalósítását tűzték ki célul. A szervezet a tanítóság küzdelem- és gondterhes életének jobbításán is fáradozik, amit mindenképpen helyénvalónak és elismerésre méltónak kell tartanunk. A szövetség jelenlegi elnöke *Micheli* képviselő. A *Tommaseo-szövetség* VI. kongresszusát az idén szeptember havában tartotta Nápolyban. A kongresszusra Itália déli és északi részeiből, valamint Sziciliából igen sokan jelentek meg. Az ünnepélyes megnyitás a Spirito Santo templomban tartott istentisztelettel vette kezdetét. Utána a községtanács egyik tagja tartotta megnyitóját, mely után kezdődött az az impozáns előadássorozat, amely kiváló szónokok előadásában ismertette a mai Olaszország kétségkívül legfontosabb problémáját: az iskolakérdést. A közel jövőben egy nagyarányú iskolaharc előjelei fognak —

az előadók szerint — a láthatáron feltűnni s csak a katolikus tanítóság hűségén és energiáján mulik, vajjon a laikus iskola avagy a keresztény fogja-e a jövő nemzedéket nevelni. A kongresszus sok életrevaló eszme felvetésével, számos baj és sérelem felfedésével és mindenekelőtt az egyházhöz való töretlen hűség jeleinek magasztos megnyilvánításával hű képet nyújtott az olasz keresztény iskolák munkásainak küzdelméről. Az *Unione Magistrale Nazionale* néhány nappal később Firenzében tartotta kongresszusát, mely a politikai botrányok mocsarába fulladt el.

Holzhauser Bertalan mint pedagógus. A Rajnamenti *Bingenben* a minap ünnepelték meg nagy fényvel Holzhauser Bertalan születésének 300. évfordulóját. Holzhauser 1613-ban Laugna-ban született. Több helyen működött mint lelkész s 1658-ban mint Bingen plebánosa halt meg. Holzhauser a XVII. századbeli Németország hitéletének egyik legmarkánsabb egyénisége. Ugy a papság, mint az akkori főurak közt nagy tiszteletnek és szeretetnek örvendett az egyszerű lelkipásztor, aki az akkori idők pedagógiájára is rányomta szelid, krisztusi lelkületének jellegét. Mint pedagógus azokhoz tartozik, akik a trieszti zsinat szellemében a keresztény iskola újjászületésén és az új pedagógiai elveinek megvalósításán fáradoztak. Ő maga is számos iskolát alapított s különösen a népiskolai oktatás és a néptanítók nevelése-oktatása érdekében munkálkodott igen sokat. A XVII. század eme nagy pedagógusának gondolatai ma még felhasználhatatlanul hevernek a régi íráskönyvek most, a jubileum alkalmából felhangzott a kívánság, hogy tegyék közzé valahol tanításait, pedagógiai nézeteit. S remélhető, hogy nemsokára alkalmunk lesz a modern keresztény pedagógia ezen úttörőjének rendszeréről részletesen beszámolni.

A tanítók és gyermekeik. A Korrespondenz des Katholischen Lehrerverbandes egy kimutatást közöl a német tanítóság gyermekeiről. A legutolsó statisztikai felvételek szerint a katolikus tanítók gyermekeinek száma 59.227, az evangélikusoké 99.972 gyermek. Minthogy a katolikus tanítók száma 28.854, az evangélikusoké pedig 61.466, egy-egy tanítóra 2.05 %, illetőleg 1.62 % gyermek esik. Érdekesen eltolódnak a számok, ha csak a nős tanítókat vesszük figyelembe. Ekkor a katolikusokra eső arányszám 3.26 %, az evangélikusokra 2.39 %. Kiszámították azt is, hogy a katolikus tanítóság házassága 36 %-kal gazdagabb a gyermekáldásban, mint a 2 evangélikus tanítóságé.

A holland iskolapolitika. A liberális kormány többsége most arra törekszik, hogy a felekezeti iskolák államsegélyét «egységesen szabályozza». Ez ellen senkinek sem volna kifogása, mert mindenki elismeri az államnak azon jogát, hogy pénzéért bizonyos jogokat is gyakorolhasson. A baj azonban ott van, hogy a baloldal azt követeli, hogy a keresztény iskolák is azon tantervet kövessék, amelyen az állami iskolák pedagógiája nyugszik. Már pedig — amint a *Standaard* írja — ez a keresztény iskolák halála volna. A jobboldal néhány lapja azt mondja, hogy a koalíció jövő politikájának velejét az iskolakérdés fogja képezni. A jobboldal csak akkor fog a választási kérdésben állást foglalni, ha a keresztény iskolákat teljesen egyenjogosítják a neutralis iskolákkal.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A hercegprimás és a tanítók.

A magyar katolikus tanítóság és az egyházi hatóságok közt mindenkor meg volt az egymást kölcsönösen megértő és támogató szorosabb együttműködés. Az összekötő kapesok nemesak a rideg materialis viszonyon alapultak és nyugosznak ma is, hanem a keresztény magyar kultúra művelésének izzó lángja, szeretete az, amely a művelődés napszámait minden nehézség és baj ellenére a katolikus szellemű kulturmunka művelésére ösztönzi. A tanítóság és az egyház közti kapocs erősségének minéműsége mindenkor a főpásztorokon múlik. A nép közt élő, azt nevelő, művelő tanítónak bizony végtelenül jól esik, ha látja, hogy legfőbb főpásztora magas méltósága, számos és nagy elfoglaltsága ellenére leereszkedik hozzája. *Csernoch János* dr. hercegprimás már számtalanszor tanujelét adta a magyar katolikus tanítóság iránti nagyra-becsülésének, jóindulatának és szeretetének. Ezeknek legújabb megnyilvánulása kétségkívül nagy örömet fog kelteni mindenfelé a katolikus tanítók taborában. Öminenciája a *Tanítók Évkönyvé*-nek e héten megjelenő idei kötetében. A *kath. tanító öntudata* című meleg hangú, nagy szeretetről tanuskodó vezetécikket írt. Ez az írás nem a szokott jelszavak üres tömkelege hanem az egyházfejedelem valóságos intő, buzdító, irányadó szózata a kath. tanítókhöz. Minden sorát a szeretet sugalmazta, gondolatait a viszonyok alapos ismerete jellemzi. Amit irányítoul mond, az mindenkor vezérfonál lehet a katolikus közoktatás mezején. Az öntudatról szóló szavai pedig arról a végtelenül finom szociális érzékről tanuskodnak, amely észreveszi a társadalomban a hiányokat, hibákat, látja a sebeket és bajokat. A *Tanítók Évkönyvé*-nek megjelenése esemény lesz a pedagógiai világban, mert Magyarország egyházfejedelmének a katolikus tanítósághoz intézett szózatát hozza.

Utmutató a községi és hitfelekezeti tanítók járandóságainak megállapításához és az ezzel kapcsolatos eljárásokhoz az 1913. évi fizetési törvény és az idevonatkozó korábbi törvények alapján. Összeállították: *Ember Károly* és *Wohlmuth Ernő*. Ára: 2 korona. Az új fizetési törvény intézkedéseinek alkalmazása a különböző esetekre, a törvény megfelelő magyarázata nélkül, igen nehezen végezhető; ezért úgy a hatóságok, valamint az érdekelt tanítók világos útmutatást nyernek eljárásaikhoz e füzetből. Felsőszáznál több példa ismerteti a törvény alkalmazásának helyes módját. Tanítóknak, tanítónőknek, iskolaigazgatóknak, iskolaszékeknek, iskolai hatóságoknak nélkülözhetetlen. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában, Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám.

A *Tanítók Évkönyve* ezidei kötetét csak azok kapják meg, akik levelezőlap nagyságu papírlapra ráírják pontos címüket, ellátják a 10 fillér pósta-

bélyeggel s az ily módon felszerelt címet borítékban megküldik a Szent-István-Társulathoz. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.) — Figyelmeztetjük a t. tanító, iskolaigazgató és hitoktató urakat, hogy — tekintettel az évkönyv iránt megnyilvánuló óriási érdeklődésre — címeiket haladéktalanul küldjék be, mert a készlet a könyv megjelenése után már néhány nap alatt teljesen elfogy.

Magyar helyesírás szabályai. Szó- és névjegyzékkel összeállította *Vargha* Damján ciszt. r. tanár. Minden tanítónak, tanulónak, tollforgató és újságolvasó-embernek nélkülözhetetlen. A szójegyzék helyesírás, szómagyarázó és magyarító célt szolgál. «Rövid, világos, pontos; ezek tartalmának főerdemei» — mondja egy bíráló e könyvecskéről. Szójegyzékében 13.886 szónak a helyes kiírása feltalálható. 1185 idegen szónak magyar értelme és magyarázata a nyelvek megjelölésével, melyekből e szókat átvettük: latin, görög, német, olasz, francia, spanyol, angol, orosz, arab, perzsa, török, japán, cigány stb. Névjegyzék 699 olyan idegen (angol, francia, olasz, spanyol) tulajdonnevet (vezeték- és történelmi helynevet) sorol fel, melyek kiejtése eltér a kiírástól. A helyes kiírás és kiejtés pontosan megtalálható művelődés-történelmi megjegyzésekkel. A művelt társadalmi nyelvben, újságokban, regényekben, szakkönyvekben stb. nagyon sok az idegen szó, melyeket a nagyközönség nem igen ért; e könyvecskében pontosan megtalálható ezen szavak helyes magyar értelme. Ára füzve 70 fillér, kötve 1 kor. 20 fillér. Kapható minden könyvkereskedésben. Kiadja a Szent-István-Társulat.

Az iskolai és ifjúsági könyvtárak hivatalos jegyzékét kívánatra ingyen és bérmentve küldi meg a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatala.

A katolikus iskoláknak az 1913/14. iskolaévre érvényes tankönyvjegyzékét kívánatra ingyen és bérmentve küldi meg a Szent-István-Társulat.

Rendszabályok a magyarországi latin és görög szertartású róm. kath. kisdedóvók, népiskolák és gazdasági ismétlőiskolák közgazgatásához. Ára füzve 4, vászonkötésben 5 korona. **Betűrendes tárgymutató a rendszabályokhoz.** Föltétlenül szükséges. Ára 50 fillér. Megrendelhető a Szent-István-Társulatnál.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

M. V. 1. B-osztást nyer a III. f. oszt. 2-ik f. fok. 1600 kor. fizetésre. A kántortanító járandósága felesen taníói és kántori járandóságnak véteti. A korpó lékot beszámíjják. Az Utmutató megadja a példái az ön esetére is. 2. Az osztályokhoz az iskolaszék kijelöli a tanítókat. A csoportosítás helyes. 3. A hátralékot tüntesse ki és az 1907. évi 27. t.-c. alapján a kimutatást küldje be az illetékes helyre. — **K. L. 1.** Kérdezett Budapestben lakik. Közelebbi címe: Budapest, Hold-utca, miniszterium. 2. Lejárt szept. 30-án. — **H. J.** Maga az adótörvény intézkedik a közölt módon. Az adótörvény a községi előjáró-ág-val megtalálható. — **M. S.** Örömmel értesültem, hogy leánykájá érdekében sikerrel jártunk el. — **M. J.** Készönet. — **K. L. 1.** Az elintézés most folyik. 2. B-osztást nyer a III. f. o. 1-ső fokozatába 1800 kor. fizetésre. Az 1000 kor. összegben feül eső részt mint kántori járandóságot élvezi. (1000+400) kap 400 kor. pótlást. Megjegyezzük, hogy aug. 1-től a III. ik korpótlékra igénye volt. A kiutalásnál f. évi jun. 1-től már a jelzett 1800 koronára van igénye.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A német püspök kar határozata kötelezőnek nyilvánította a katolikus népoktatási intézetek pályázatainak a «Népnevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes szávnak egyszeri közlése 6 fillér. Csakis azon pályázatok közölhetők, melyeknek díja előre lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk. Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.

Esztergomi érseki megye.

Nagyhindi (Nyitra m., u. p. Kalász) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalmazása: lakás három szoba és egy konyhával, továbbá egy kamra, egy pince, egy istálló és 435 ööl konyhakert. Öt kat. hold 793 ööl szántó föld 338 ööl rét, jelenleg bérbeadva. Tanfolyam-váltás állampénztárból 480 kor., ismétlő iskoláért 60 kor., a közs. pénztárból. Öt öl kemény tűzifa természetben, melynek fele az iskolaterem fűtésére szolgál. Nyomatványokra és irodai átalányra 16 kor. Pár-bérváltás 136 kor. (Ha család filia elválasztását megengedik a Hatóságok, akkor 48 kor. kevesebb) Stólajövedelem 70 kor. Végül az 1913. évi XVI. t.-c. értelmében szolgálati idejének megfelelő fizetésekiegészítő államségély. Kötelessége a nagyhindi róm. kath. osztatlan népiskola mindennapi és ismétlő tanköteleseit a törvények értelmében oktatni s a máterben és filiákban az összes kántori teendőket szabályszerűen végezni. Kellően felszerelt kérvények *okt. 29-ig* alulírottához küldendők Nagy-hindre. Okt. 30-án d. e. 9 órakor orgonálás és énekpróba után választás. Személyes megjelenés kívántatik, utó-öltéség nem várattatik meg. Állás azonnal elfoglalandó. *Cser-venka Kálmán*, iskolaszéki elnök. 1512 1—1

A Népnevelő 40 dik számában a **nógrádóvári** róm. kath. kántortanítói állásra névze közzétett pályázati hirdetés *okt. 28-iki* határidővel ezennel megújítottik. Az iskolaszéki Elnökség. 1522 1—1

A **nagymányai** róm. kath. háromtanterős iskolánál tanító, illetve tanítónői állásra pályázat hirdetik. Javadalmazása: államilag kiegészített törvényes fizetés, 20 kor., kerti átalány, 2 szoba, konyha, kamrából álló csinos lakás. A tótul tudó előnyben részesül. Állását nov. 1-én kell elfoglalnia. Kellően felszerelt kérvények *okt. 29-ig Klimcsik Henrik* plébánoshoz, Nagymányára (Bars m.) küldendők. 1527 1—1

Felsőlegéndi (Hont m.) tanítói állásra pályázat hirdetik *okt. 28-ig*. Fizetése törvényes, lakása jó. Pályázhatnak tót nyelvet ismerő tanítónők is. Szénavár, *Csizmár Márton* esperes. 1531 1—1

A **felsőszőlősi** (Nyitra m.) róm. kath. népiskolához kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalmazása: tisztán tanítói fizetés községtől 600 kor. Fizetésekiegészítés az államtól az 1913. évi XVI. t.-c.-nek megfelelően. Tanítói fizetésbe be nem számított külön kántori jövedelem kb. 400 kor. Lakás: két szoba, konyha, mosókonyha, pince, kamra, istálló és kert. Kérvények a felsőszőlősi isk. széki elnökhöz *okt. 30-ig* küldendők, amely napon a választás is megejtetik. Személyes megjelenés előny. 1541 1—1

Udvarnokon (Nyitra m.) kántortanítónk önkéntes lett. Okt. 1-től helyettes herestetik. Fizetés: 800 kor. lakás stóla. Pályázhatnak tanítók és tanítónők. Határidő *okt. 25. Iskolaszék*. 1543 1—1

Egri érseki megye.

Hajdudorogi róm. kath. egyháznál kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalmazása: természetbeni la-

kás, kert, mellékhelyiségek. Szántó föld 14 hold, 418 ööl. Ismétlősök oktatásáért községtől 100 kor. Alapítványi mi-sék után 9-75 kor. Stóla 75 kor. A többi államségély-ből kérjük pótolni. A megválasztott állását azonnal tar-tozik elfoglalni. Kellően felszerelt kérvények *okt. 21-ig* egyházi elnökhöz küldendők. A választás 22-én szemé-lyes megjelenés mellett történik meg. Hajdudorog (Hajdu-megyé). *Antóni Ernő*, egyh. elnök. 1452 2—2

Demecseri (Szabolcs m.) róm. kath. tanítói állásra *okt. 28-ig* pályázat hirdetik törvényes fizetéssel, la-kással. Kötelessége a díjlevél szerint és a kántort szükség esetén helyettesíteni. Az állás azonnal elfoglalandó. Sze-mélyes megjelenés kívántatik. Kérvények Plébániára kül-dendők. 1510 1—2

A **dísnódsdi** róm. kath. iskolaszék tanítói állásra pá-lyázatot hirdet. Fizetés törvény szerint, lakbér, kertpót-lék. Pályázhatnak férfi és nőtanítók. Határidő *okt. 28.* Választás nov. 2-án d. u. Az állás azonnal elfoglalandó. *Tóth István* plébános, Arló (Borsod m.) 1516 1—2

Váraszoói róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hir-detik. Jövedelme: 2 szoba, konyha, kamrából álló la-kás kerttel és 1200 kor. kezdő fizetés. Azonkívül 800 lélek után stólajövedelem s a be nem számított pár-bér. Pályázók kellően felszerelt kérvényeiket *okt. 26-ig Vágó Lajos* lelkész, Erdőkövesd küldjék. Választás, melyre sze-mélyesen megjelenők előnyben részesülnek, okt. 30-án lesz. 1517 1—1

Az **egerbaktai** róm. kath. iskolaszék az elhalálozás miatt megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hir-det. Ez állás jövedelmét a javadalmi jegyzőkönyv 1627-58 kor. ban alapítja meg, ehhez jön még 200 kor. fizetés-kiegészítő államségély. A pályázók kérvényüket *okt. 28-ig* az iskolaszék Elnökéhez küldjék. Az állást 1914. jan. 1-én kell majd elfoglalni. Aki korteskedik, a pályázattól kiesik. *Buczko János*, iskolaszéki egyh. elnök. 1529 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

Garamolaszka róm. kath. iskolához újonnan szervezett második tanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalom 200 korona politikai községtől, 1000 korona államségély, 240 korona lakbér és 20 korona kertilletmény hitköz-szégtől. Pályázhatnak tanítók és tanítónők *nov. 1-ig*. Választás nov. 2-án, állás elfoglalandó nov. 10-én. Tót nyelv bírása szükséges. *Bobok Rudolf* plébános. 1500 1—1

Csanádi egyházmegye.

A **kisomori** róm. kath. kántortanítói állásra a Nép-nevelő 40. számában hirdett pályázat *okt. 24-ig* meg-hosszabbítatik azzal, hogy az állásra zenében jártas ta-nítónők is pályázhatnak. 1533 1—1

Győri püspöki megye.

Bezenyei (Moson vármegye) róm. kath. osztálytanítói állásra pályázatot hirdet az iskolaszék. Fizetése a köz-ségtől 640 kor., butorozott szoba fűtéssel és világítással

a kertátlány helyett. Törvényszerű államsegély. Pályázati határidő *okt. 31.* Nők is pályázhatnak. Horvát nyelv tudása és a kántorságban való jártasság előny. Kötelessége a «Rendszabályok» szerint. Kérvények az iskolaszéki elnök címére küldendők. Vasúti megálló helyben.
1445 2—2

Szabadbárándi (Sopron m.) róm. kath. tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Fizetése törvényszerű, kötelességei az isk. rendszabályok szerint. Határidő *okt. 25.* Gyermekek anyanyelve horvát. *Iskolaszék.*
1499 1—1

Kalocsai érseki megye.

Mohol- (Bács-Bodrogm.) nagyközséghez tartozó szülások között az úgynevezett Kisúti róm. kath. felekezeti (A.) iskolánál megüresedett férfi tanítói állás betöltése végett pályázatot hirdetnek. Az állás javadalma: 1. A törvényes fizetés, Mohol nagyközség házipénztárából havi előleges részletekben. 2. Szabad lakás, a hozzátartozó telek használati jogával. 3. Az iskolatrem fűtése és tisztogatása fejében ugyancsak a község házipénztárából évi 120 korona. A megválasztottnak kötelessége az ezen iskolához tartozó mindkét nembeli mindennapi és ismétlő tanköteleseket tanítani. A bacsíszavidéki r. k. tanítóegyesület tagjai szorába belépni. A pályázók kellőképp okmányolt kérvényeket a moholi róm. kath. iskolaszékre címezve *okt. hó 28-ig* bezárólag ft. *Jauch Ferenc* kerületi esperes, Obecse belvárosi plébános úrhoz adják be. Az állás nov. hó 3-án okvetlenül elfoglalandó. *Michler Ferenc* róm. kath. plébános, iskolaszéki elnök.
1528 1—1

Mátételek községhez (Bács m.) tartozó Ilona pusztán megüresedett tanítónői állásra *okt. hó 23-ig* pályázat hirdetnek. Javadalom: a mátételeki község pénztárából 600 kor., 600 kor. államsegély, két szoba, konyha s kamrából álló lakás, 250 □ öl föld haszonélvezete és 140 kor. fűtésátalány, mellyel a tanítónő az iskolahelyiséget is tartozik fűtteni. A megválasztott köteles az ismétlőoktatást ingyen elvégezni s a bajavidéki tanítóegyesület tagjává lenni. Az állás megválasztás esetén azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények a mátételeki iskolaszékre címezve, főtisztelendő *Klanszky Ferenc* apát, espereshez Jánoshalmára küldendők. *Róm. kath. iskolaszék.*
1515 1—1

Az adai (Bács m.) szállási róm. kath. iskolához helyettes tanító vagy tanítónő keresetik. Az iskolai év május végéig tart, ez időre javadalma Ada község pénztárából 800 kor. és lakás. Azonnali jelentkezés ft. *Látky József* plébános úr címére küldendő.
1537 1—1

Kassai egyházmegye.

Lófalvi róm. kath. kántortanítói állásra *okt. 18-ig* pályázatot hirdetnek. Kézpénzfizetése hitközégtől 282 kor., 1200 kor. ig. államsegély. Kántori oklevél megkívánatik. Kérvények: *Belyis János* plébánosnál (Lófalú, u. p. Bárta) nyújtandók be.
1456 2—2

Hangvágásai (Sáros m. pósta: Margonya) róm. kath. kántortanítói állásra *okt. 24-iki* határidővel pályázatot hirdetnek. Fizetés államsegéllyel kiegészítve törvényes. Az állás azonnal elfoglalandó, s arról tanévközben le nem köszönhető. *Az iskolaszék.*
1508 1—1

Szemelyei róm. kath. iskolánál megüresedett második (terfi) tanítói állásra a pályázat határideje *okt. 23.* Javadalma rendes kézpénz fizetés és lakás. *Vassó József* esperes-plébános, Zboró, Sáros m.
1520 1—1

A felsőnovaji róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetnek. Javadalma kétszobás lakáson és törvényes kerten kívül: 13 kat. hold 982 □ öl szántóföld, 640 □ öl szőlőföld, a hitközségtől 20466 kor., párber 10 hl. rozs, évi stóla 40 kor., alapítványokból 2410 kor., a többi államsegély. Az iskolaszék fenntartja magának a jogot, hogy a földeket bérbé adhassa, a szőlőföldet eladhassa

s a lakást a törvényes járandósággal megválthassa. A Garadnának nevezett állomás a kassa-miskolci fővonalon Felsőnovaj végén van 300 méternyire az iskolától. Személyes megjelenés előnyös, de a kiadások meg nem térítettnek. Az állást a választás megerősítése után tüstént el kell foglalni. A pályázatokat *okt. 26-ig* kell beadni. Róm. kath. plébániahivatal. Felsőnovaj. Abaujtorna m.
1523 1—1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

A magyarpataki róm. kath. iskolaszék kántortanítói állásra pályázatot hirdet. A kántortanító javadalma: terméskertben lakás melléképületekkel. A hitközségtől 800 kor., kántori stóla átlag 80 kor., a törzsfizetés kiegészítésére államsegély. Tót nyelv tudása előnyös. A választás *okt. 19-én.* A felszerelt kérvények *Hermann Károly* lelkészhez, Magyarpatak (Szilágy m.) küldendők.
1503 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Nyitra város rk. iskolaszéke az elemi fiúiskolánál megüresedett tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása: 1200 kor. kezdő fizetés, 480 kor. lakáspénz és 20 kor., kertilletmény, amely javadalmazás felemelése iránt azonban a tárgyalások folyamatban vannak. A megválasztott tanító kötelessége: a reabizott osztályt önállóan vezetni, az ismétlő iskolában tanítani, hetente 2 órában a tanulókat kézimunkára (szőlő) oktanni s az igazgatótanító által reabizott írásbeli teendőket végezni. Az ének-, zene- s a kézimunkára képesített tanítók előnyben részesülnek. A kellően felszerelt kérvények *okt. hó 31-ig* alulírt iskolaszéki elnök címére küldendők. *Szűcs Kálmán* esperes-plébános.
1506 1—2

Róm. kath. helyettes tanítónőt keresek hat hónapra. Fizetése havi 80 kor. és lakás. Levelek: Tanító, Osztopna (Trencsén m. u. p. Vágváralja) küldendők.
1524 1—2

A szelecsi róm. kath. kántortanítói állomásra a «Népevelő» 39 számában kiírt pályázat megújítatik. A törvényes fizetésen felül tisztán legkevesebb 500 kor. jövedelemre számíthatni. Határidő *okt. 29.* A választás 30 d. u. *Bresztjenszki Dezső* iskolaszéki elnök.
1540 1—1

Felsővisnyói (Zsolna mellett) róm. kath. kántortanítói állásra 1914. okt. 1-éig kántortanítóhelyettes kerestetik. Törvényileg biztosított fizetésben részesül. Tót nyelvben és orgonálásban jártas legyen. *Fráter Elek*, plébános.
1538 1—1

Alsómelyesdi kath. iskolához tanítói állásra pályázatot hirdetnek. Fizetés törvény szerint. Férfiak előnyben részesülnek. Határidő *okt. 28.* *Dubik* plébános Péredmer Trencsénmegye.
1545 1—1

Pécsi egyházmegye.

A teveli (Tolna m.) róm. kath. népiskolánál a IV-ik sorszámú tanítói állomásra *okt. 31-ig* pályázat hirdetnek. Jövedelme: egy butorozott szobából álló lakás, lakás kerpótlék címén 120 kor., évi fizettsége 1200 kor. Kötelme a III-ik osztályt az állami s egyházi törvények szerint nevelni, oktanni, ideértve az imézőiskolát is, továbbá a kántorságban segédkezni díj nélkül. Tannyelv: magyar, a német nyelv tudása, a kántorságban jártasság előny. *Prikler Károly* iskolaszéki elnök.
1535 1—1

Bedegen (Tolna m.) az újonnan szervezett III. sorszámú tanítói állásra pályázatot hirdetnek. Jövedelme: a hitközségtől évenként 100 kor., a törvényes lakás és 1100 kor. fizetésekiegészítés az állampénztárból. Kötelessége a IV. V.—VI. vegyes osztályt valamint a fiúiméltésőket tanítani, a növendékeket szentmisére, körmenetekre kísérni, ott reájuk felügyelni, a kántorságban segédkezni, szükséghez képest a kántoriakat önállóan végezni és az egy-

házmegyei tanítóegyesületbe belépni. Aki katonai kötelezettségének eleget tett, előnyben részesül. Személyes megjelenés ajánlatos. Az állomás nov. 15-én elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények *nov. 1-ig* a bedegi plébániahivatalhoz küldendők. *Iskolaszék.* 1539 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

Ragályi (Gömör m.) róm. kath. iskola kántortanítója egy évre katonának ment, mely időre helyettes kerestetik. A szabályszerűen felszerelt kérvények *okt. 25-ig* az iskolaszékhez küldendők. Fizetés 800 korona. 1498 1—1

Szatmári egyházmegye.

A márokpapi-i (Bereg m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: jó lakás mellékpületekkel 3 hold kerttel; stóla 30 kor., 21 hold föld, 18 köböl rozs pírbor; 24 kor. fapénz egyházmegyétől 107 kor. —389 kor. Ennek megfelelő 1913. évi törvényszerinti államszegély. Mindennemű adót a tanító fizeti. Pályázati folyamodványok *okt. 25-ig* a beregszászi róm. kath. főesperesi hivatalhoz intézendők. 1476 2—2

A láposbányai (Szatmár m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: államszegély kezdőknél 1000 kor. egyházmegyétől 80 kor. stólaból 50 kor. faiskoláért 6 kor. 48 m³ tűzifa, melyből iskola is fűtendő. Természetbeni új lakás, 810 ööl kert. Pályázati kérvények okmányokkal felszerelve *nov. 6-ig* fűdő *Pály Ede* esperes-plébánoshoz nyújtandók be Felsőbányára. Állás azonnal elfoglalandó. 1509 1—1

Szepesi püspöki megye.

Szepeshidegpatakon (Kolbach) megüresedett róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek *nov. hó 10-ig*. Tanítói javadalom: a törvénynek megfelelőleg, azonkívül 16 ürméter tűzifa saját használatára, természetbeni lakás megfelelő mellékpületekkel és kerttel. Kántori jövedelem *a)* a templompénztárból 40 korona *b)* a hitközségtől 16 korona *c)* stóladíj 25—30 korona *d)* alapítv. misékért 7 korona. Folyamodványok *Zemancsik István* plébános iskolaszéki elnökhöz Szepesváraljára beküldendők. Személyes megjelenés próbaorgonálásra és éneklésre *f. é. nov. hó 3-án*, ugyan a választás napján délelőtti 1/9 órakor megküldendők. 1497 1—1

A kalács-i (Szepes m.) róm. kath. kántortanítói állásra folyó évi *okt. hó 25-re* pályázat hirdettek. Jövedelme: készpénz a községtől 564-60 korona, egy hold rét hasznélvezete 40 korona, stóla 20 korona, 6 ööl puha tűzifa a házhoz szállítva a tanító részére 60 korona és 6 ööl a tanterem fűtésére, törvényes államszegély, szép gyümölcsös kert, tágas udvar, kényelmes lakás. A tót nyelv ismerete kívánatos. *Az iskolaszék.* 1496 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Kismáriahavasí róm. kath. iskolaszék (Vas m.) egy tanterős fiók kántortanítói állásra *nov. 19.* pályázatot hirdet. Javadalmazása: 2 szoba, konyha, pince, istállók, kert 4 — 309 ööl föld 16—10 mérő búza 80, 10 mérő rozs 60, stóla 8, 4 akó bormust 40, készpénz 80, összesen 288 kor. és megfelelő államszegély. Tanterem fűtésre 3 ööl fa. Kötelessége 50—60 mindennapit 25—30 ismétlőt oktatni, vallásoktatásban részesíteni, kántoriakat esetleges lelkesítő kiszállásokor végezni, Német nyelv bírása kívánatos. Személyes megjelenés előnyös. Utiköltség megtérítés nincs. Csak férfitanítók pályázhatnak. Választás *nov. 8. d. e. 10 órakor*. Állás *nov. 15-ig* elfoglalandó. Folyamodványok, *Csárics József* plébános, Vízrendv. u. p. Szarvaslak címzendők. 1521 1—1

Az incédi (Vas m.) iskolaszék az 1913—14. tanévre a katonai szolgálatra behívott oszt. tanító helyettesítésére pályázatot hirdet. Pályázhat okl. férfi és nőtanító. Fize-

tése 800 kor. Választás *okt. 26.* Az iskolaszék. *Kalocsai Alajos*, plébános. 1514 1—1

A rábortí (Pusztaszentmihályi plébánia Vas m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: 2 szobás lakás konyhával és a megfelelő mellék és gazdasági épületekkel és kert. 3 kat. hold és 124 ööl szántóföld, 1 kat. hold és 14 ööl rét, 1428 ööl legelő és a két temető kaszási joga 100 kor. Terményekben 823 liter 576 klg. buza, 1250 liter 880 klg. rozs, 14 méter puha fa haza szállítva 47-60 kor., összesen 237-60 kor. Készpénzben a hitközségi pénztárból 160 kor. tandíjmegváltás 200 kor. Gróf Batthyány-féle alapítványból 36 kor., mellékpénz 24 kor., stóla jövedelem 50 kor. összesen 807-60 kor. a többi államszegély. Kötelessége a hétköznapi és ismétlős gyermekeket oktatni, a templomba vezetni és rájuk felügyelni. Pályázati határidő és választás *okt. hó 28. d. e. 9 óra*. A német nyelv tudása szükséges. Kellően felszerelt folyamodványok *Thomas Ferenc* esperes-plébános, iskolaszéki elnök Pusztaszentmihály (Vas m.) küldendők. 1511 1—2

Az újhegyi róm. kath. iskolaszék a folyó tanévre helyettes osztálytanítót vagy tanítónőt keres. Fizetése havi 80 kor., 2 szobás lakás (egyik szoba tutorozott). Választás *26-án*. Tannyelv magyar, kisegítő nyelv horvát és német. Posta: Pusztaszentmihály, Vas m. *Kuntár József* plébános. 1530 1—1

A vashosszafalu-i róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetés: a törvényes lakáson kívül földében, gabonában és egyébben 1546-80 kor. Ha a harangoztatást vállalja, ezért külön 79-20 kor. Kötelessége a díjlevélben lesznek részletezve. Választás személyes megjelenéssel *okt. hó 30-án d. e. 10 órakor*. Kérvények a hosszuprésztégi (Vas m.) plébániahivatalhoz küldendők. *Iskolaszék.* 1525 1—2

Váci egyházmegye.

Bugyi-i (Pest m.) róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma törvény szerinti; lakás, s kert természetben. Pályázhatnak férfi és nő tanítók, kik teljesen felszerelt kérvényeket *okt. hó 26-ig Csákt József* plébános, iskolaszéki elnökhöz küldjék be. 1505 1—1

A Jászkarajenői-felsőkarai tanyai róm. kath. elemi népiskolánál nyugdíjazás folytán megüresedett tanítói állásra az 1913. évi XVI. t.-c. alapján biztosított javadalommal pályázat hirdettek. A szabályszerűen felszerelt kérvények *okt. hó 22-ig Kósa József* plébános iskolaszéki elnökhöz küldendők. 1507 1—1

A váczhartányi róm. kath. kántortanítói állásra, mely nyugdíjazás folytán üresedésbe jött, pályázat hirdettek. Javadalma: hitközségtől párber, föld, stóla, stb. díjlevélben részletezendő s 540 koronára felvett jövedelmek, a többi 1913. XVI. t.-c. értelmében államszegély. Lakás. Egyszermind a helybeni fogy. szövetkezethöz üresedésben lévő könyvelői állást is elnyerheti. Kellően felszerelt kérvények csakis *okt. 29.* déli 12 óráig adhatók be a plébániahivatalhoz. Énekpróba *okt. 30. d. u. 1 órakor*. Utazás nem díjaztatik. Váczhartán, villanyosvasúti állomással a Bpest-vácz-gödöllői villamos mentén: Vácztól 20 percnyre; családostanítókra előnyös. *Iskolaszék.* 1513 1—1

Szarvasgede fiókközségben lemondás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Az állás azonnal elfoglalandó. Részletes feltételek megtekintethetők «Népnevelő» *szept. 14-iki* számában. *Bösz Emil.* 1534 1—2

A pálmonostori róm. kath. iskolaszék pályázatot hirdet a külterületi nyugdíjazandó tanítónő helyettesítésére havi 80 kor. fizetés és lakással. Pályázhatnak férfiak és nők. Véglegesen azonban csak nős férfitanítóval fog az állás betölteni. Kérvények *okt. 25-ig* a plébánia címzendők. 1532 1—1

Kartalra (Aszód mellett) a folyó tanév végéig helyettes tanító vagy tanítónő keresetk. Fizetése havi 100 kor. Kérvények beadandók esetleg személyesen vagy fényképpel *okt. 24-ig Bodonyi János Antal* plébános címére. 1544 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Kőröshegy (Somogy vm.) anyaközségbe, a «Népnevelő» folyó évi 40-ik számában hirdetett kántortanítói állás egyelőre még nem üresedvén meg, oda csakis *1914. február 21-ig*, a jelenlegi betegség miatt szabadságot kántortanítót helyettesítő ideiglenes állásra hirdettetik pályázat. Választás *október 24-én* délelőtt 9 órakor. Az állás folyó évi november 1-re elfoglalandó. A megválasztandó jelzett idő tartamára 400 (négy száz) korona tiszteletdíjat és egy butorozott szobából álló lakást kap. Választáshoz személyes megjelenés kívántatik. Pályázók névlistáját október 23-ig a kőröshegyi plébani hivatalhoz küldendő. 1484 2—2

Felsőegresdre öt tanítós iskolához helyettesít keresetk. Fizetése 800 korona, lakás, fűtés, tisztogatás. *Iskolaszék.* 1542 1—1

A máriói plébániához tartozó **Bánd** (Veszprém m.) községében a kántortanítói állásra, *okt. 23-án* d. e. 10 óra pályázat hirdettetik. Jövedelme: két padlózott szoba, zárt konyha, kamra, felszer. istálló; föld, lélekgabona munka, fa megváltás stb. címen, díjlevélben 1011 koronára értékelve, a többi jövedelem kiegészítés államszegélyből. Személyes megjelenés okvetlen kériük, a tan nyelv magyar, az istentisztelet német nyelven tartatik. A kérvények Márkó, pléb.-hivatalhoz, pósta Herend küldendő. 1502 1—1

A böhönyci róm. kath. iskolánál megüresedett osztálytanítói állásra pályázatot hirdetek. Jövedelme: a törvényben biztosított fizetés és lakáspénz. Kötelessége az iskolaszék által megjelölt osztályban tanítani, a kántorokban segídeknél, miért is a kántorpróbanak a választás előtti magát alávetni köteles. Pályázhatnak katonai kötelezettségüknek eleget tett férfitanítók. Pályázatok *okt. hó 25-éig* az iskolaszék címére Böhönyc, Somogy m. küldendő. Választás *okt. hó 26-án*. *Brand Ferenc* isk. széki elnök. 2501 1—1

Homokkomáromi róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Jövedelme 7½ hold föld, melynek kat. tiszta jövedelme 40 kor., községtől késpénz 164-20 kor. Herceg Batthyány féle tanítói al'apból 25-20 kor., gabona irandóság 29 p. mérő 135-60 kor., értékben; 20 kb. kemény hasab tűzifa befuvartozva, széna és szalma illetmény 15 kor. értékben, szolgálmanyok értéke 52 kor. Új törvény szerint 814 kor. államszegély, stóla 130 kor. Lakás 2 szoba, konyha, kamra, pincz. 2 hold kert. Kötelessége díjlevél szerint. Próbaenkés és választás *okt. 30. d. d. 9 órakor*. Állás azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt folyamodványok *Ambrus Jenő* plébános Homokkomárom (t. p. Hosszúvölgy Zala m.) címére küldendő. 1504 1—1

A zalamegyei **nemestördemici** róm. kath. iskolaszék az elemi iskola megüresedett osztálytanítói állására pályázatot hirdet. Fizetése eddig 1200 kor., szabad lakás. Kötelessége díjlevél szerint. Pályázati határidő *okt. 26-a*. Személyes megjelenés-előnyös. Állás nov. 1-én elfoglalandó. *Papp Imre* isk. széki egyh. elnök. 1526 1—1

2—3 hangsoros jókarban levő használt harmoniumot veszek. Nagyszerkátán, György. 1536 1—1

CSODARAJZMINTATÁR 1 könyvben, amely a népiszkola mind a hat osztályában tanítandó rajzokat módszeres kidolgozásban, részben színes képekkel tartalmazza. Csak 50 drb van belőle. Megrendelhető 1-76 Kelőleges beküldése mellett (Maros-Torda vm.) 1492—4

Legjobb iskolai daloskönyv a

Kis muzsikus

Szerkeszté:

JÓSVAY GÁBOR.

100 gyönyörű magyar dal, iskolai szöveggel, két szólamra hangjegyzve Jóváhagyva az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács által.

I-II. füzet ára 80—80 fillér.
A 100 dal kotta nélkül 40 fillér.

Megrendelhetők a Szent-István-Társulatnál

A magyar kath. tanulóifjúság és a hívek egyetemének egységes

ima- és énekkönyve a

Selki gyöngyök

Szerkeszté: JÓSVAY GÁBOR.

Tartalmazza 500 legrészebb egyházi énekkönyvet hangjegyzve s az összes szükséges imákat és ájtatosságokat. Az egri főegyházmegyei hat. jóváhagyásával.

Ára erős és díszes vászonkötésben 2 korona.

(BUDAPEST, VIII., Szentkirályi-u. 28.)

A „Kath. Kántor“ okt. 15-ik száma (20-ik szám) a következő tartalommal jelent meg: Id. Chládek József rozsahelyi karnagy arcképe és életraja. (SS.) Az elemi énekköltés jövője. (Halmos Ajajos.) A reformáció és az egyházi zene. (Döcsegy Gyula.) Hírek. Kántorváltozások. A pápai egyházzenei előadások. **Melléklet** gyanánt **Mária énekeit** hoz orgonakisérettel id. Erdélyi Sándor, kérvy Ivan, Moson i F., Revty Károly és Zajgha Béla szerzőkét. Előfizetési ára: felévre 5 kor., negyedévre 3 kor. Szerkesztőség és kiadóhivatal:

EGER, Gimnázium utca 3. 1518—1

Kérjen mutatványszámot!

10 óra alatt 10-ig haladhat «A számtanítás fonomimikája» című 1519-1

játékszám

mintaleckével. Jobb az irvoelvasztás fonomimikájánál. Rendelje meg! 1 koronáért franko küldi:

MATTOS BÉLA, Murakeresztur, Zala megye.

Mária énekeink legszebb gyöngyei, 100 szebbnél szebb ének díszes orgonakisérettel, 2 részben. Egy-egy rész 3 kor. együtt a kettő 5 kor 48 csinos és dallamos orgonadarab 2-40 kor. 582—6

Zámbó Károly kántor, Szeged.

Színpad nélkül is, minden Két árú karácsonya. népiszólásban előadható: 1448—1 Portómentes küldéssel 1 korona. WIESENBACHER JÓZSEF, VILAGOS.

ÓVÓNŐI ÁLLAMSZEGÉLY-KÉRVÉNY

az új fizetés kiegészítéséhez, kérvénymintákkal és mellékleti irlapokkal ellátott utasítás, 2 korona előleges beküldése ellenében kapható.

GYERKES MIHÁLY

igazgató-tanítónál,

SZÉKELYUDVARHELY!

1465—1

Az

ORGONA-BOURDONJÁNAK

öblös, komoly hangszínezetén keresztül, mint a nap-sugár a felhők közül, tör elő a Principal és Vox Celeste dallam kifejező, ünnepélyes csengése ama legelsőrendű

ORGONA-HARMONIUMOK

accordjaiból, melyek a

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULATNÁL

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz. a. Kaphatók.

Ez amerikai légszívó rendszerű orgona-harmoniumok külsejének szolid, izléses kiállítása — a szerkezet kiválósága és tartóssága — teljes, nemes és öblös hangjának minden színárnyalatot kifejezésre juttató képessége szinte versenyez egymással s a zeneértő alig tudja, hogy ezeket vagy a minden fekvésben feltétlenül precíz megszólamlást, a hangszínek valóságának megfelelő változatok kellemességét esodálja-e? S ha megszólamlik az Eolus-hárfa (szélhárfa) sejtelemszerű, lágy zöngése, a Piano és Echo visszhangja, a többi változatok nemességével kijegecesedik annak valósága, hogy **ezek az orgona-harmoniumok minden eddigieknél szebbek, jobbak s értékesebbek!** — A különböző típusokat felölelő, a hangszeret bővebben ismertető s a beszerzés megkönnyítését tartalmazó harmonium-jegyzéket a Társulat minden érdeklődőnek azonnal megküldi.

Akar Ön

kevés fáradtsággal nagy haszonhoz jutni?

Semmi kockázat!
Csekély fáradtság!
Száz százalék haszon!

Ha pénzét minden kockázat nélkül meg akarja duplázni, úgy címét küldje be sürgősen egy levelezőlapon Budapest-főpostára, a 93. számú postafiókba.

Tanítóknak különösen alkalmas!
Sokat veszít, ki címét közölni elmulasztja!

vonat-szám	óra	perc	vonat neve	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat neve	hová
Délelőtt									
154	5:00	sz. v.		Vác	176	5:50	sz. v.		Rákospalota-Ujpest
158	5:15			Rákospalota-Ujpest	128	6:00			Parkány-Nána
1202	6:25			Ersekújvár	712	6:10			Vécés
712	6:40			Szeged, Szolnok	144	6:15			Nagymaros
4102	6:50			Esztergom	724	6:20			Monor, Ócsa
6502	6:50			Lajosmizse, Kecskeméti	4114	6:40			Esztergom
156	6:55			Rákospalota-Ujpest	726	6:45			Cegléd, Szolnok
102	7:00	exp.		Wien, Páris, Ostende	1406	6:50	gy. v.		Tezseny, Zsolna, Berlin
510	7:00	sz. v.		Szeged, Stanislaw	130	6:55	sz. v.		Parkány-Nána
1402	7:00			Zsolna, Berlin	726	7:00			Cegléd
104	7:05			Nagy-somlót, Wien	178	7:15			Rákospalota-Ujpest
158	7:10	sz. v.		Dunakeszi-Alag	728	7:20			Cegléd
708	7:20	gy. v.		Órszava, Bazias	6508	7:40			Lajosmizse
712	7:40	sz. v.		Bazias, Karasz-bés	182	7:55			Vác
134	8:15			Nagymaros	710	8:05			Bukarest, Bazias
4104	8:15			Esztergom	182	8:20			Dunakeszi-Alag
114	8:15			Wien, Berlin	1408	8:40			Bukarest, Bazias
140	8:40			Rákospalota-Ujpest	118	8:50			Wien, Páris
142	8:40			Rákospalota-Ujpest	502	9:35	gy. v.		Bukarest, Stanislaw
6004	11:30			Lajosmizse, Kiskemet	184	10:00	sz. v.		Dunakeszi-Alag
116	12:00			Wien	700	10:15	gy. v.		Szeged, Bazias, Bukarest
Délután									
164	12:05	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	3028	10:30	k. o.		Belgrád, Konstantinápoly
714	12:10			Szeged	146	11:35	sz. v.		Vác
1404	12:20	gy. v.		Zsolna, Berlin	7028	11:45	k. o.		Bukarest, Konstantinápoly
182	12:20			Nagymaros	A vonatok indulása Buda-Császártúrdoról.				
4106	12:30			Esztergom					
166	12:30			Rákospalota-Ujpest					
4108	12:30	tsz.		Piliscsaba					
168	12:30	sz. v.		Dunakeszi-Alag					
4108	12:30			Esztergom					
108	12:30	sz. v.		Wien, Páris					
126	12:30	sz. v.		Parkány-Nána					
4110	12:30			Rákospalota-Ujpest					
4112	12:30			Esztergom					
506	12:30	gy. v.		Stanislaw-Vémet, Brassó					
308	12:30			Wien					
130	12:30	sz. v.		Galánta					
704	12:40	gy. v.		Bukarest, Bazias					
6506	12:40	gy. v.		Cegléd, Szolnok					
182	12:40			Lajosmizse, Kiskemet					
140	12:40			Rákospalota-Ujpest					
174	12:40			Nagymaros					
710	12:40			Rákospalota-Ujpest					
110	12:40	gy. v.		Wien					
142	12:40	sz. v.		Nagymaros					

vonat-szám	óra	perc	vonat neve	honnan	vonat-szám	óra	perc	vonat neve	honnan
Délelőtt									
151	5:05	sz. v.		Dunakeszi-Alag	6503	3:40	sz. v.		Kecskeméti, Lajosmizse
721	5:15			Cegléd	173	3:50			Rákospalota-Ujpest
723	5:35			Vécés	713	4:05			Temesvár-Józsefváros
725	5:45			Monor	139	4:10			Nagymaros
4103	5:50			Esztergom	4113	5:05			Esztergom
133	5:55			Nagymaros	175	5:15			Rákospalota-Ujpest
6701	6:00			Cegléd, Ócsa	121	5:55			Ersekújvár
4011	6:10	k. o.		Konstantinápoly, Belgrád	118	6:10			Wien, Berlin
7019	6:10			Konstantinápoly, Bukarest	1403	6:20	gy. v.		Berlin, Zsolna
153	6:20	sz. v.		Rákospalota-Ujpest	707	6:30	gy. v.		Rákospalota-Ujpest
6007	6:30			Lajosmizse	105	6:40			Órszava, Bazias
135	6:35			Vác	107	7:10			Wien
1407	6:40			Berlin, Zsolna	711	7:40	sz. v.		Bazias, Temesvár
603	6:50	gy. v.		Máros-Vasárhely	179	8:00			Rákospalota-Ujpest
4005	7:10	sz. v.		Esztergom	731	8:05			Vécés
709	7:15			Bukarest, Bazias	4115	8:15			Piliscsaba
325	7:20			Rákospalota-Ujpest	143	8:20			Nagymaros
625	7:25			Parkány-Nána	331	8:55			Parkány-Nána
727	7:30			Cegléd	109	9:05	gy. v.		Wien
601	7:35	gy. v.		Bukarest, Kolozsvár	605	9:30	sz. v.		Kecskeméti, Lajosmizse
157	7:40	sz. v.		Vác	181	9:35			Dunakeszi-Alag
6001	7:50			Kecskeméti, Lajosmizse	509	9:40	gy. v.		Szeged, Stanislaw
127	7:55			Parkány-Nána	145	9:45			Berlin, Zsolna
113	8:10			Páris, Wien	4115	10:05	sz. v.		Esztergom
4107	8:15			Esztergom	145	10:25			Vác
719	8:40			k.-k. Felethaza	6518	10:30			Ócsa
129	8:45			Nagymaros	117	10:35			Wien
139	8:45			Dunakeszi-Alag	717	11:00			Temesvár, Bazias
705	9:25	gy. v.		Szeged	101	11:05	k. ost.		London, Ostende
1401	9:40			Berlin, Zsolna, Tezseny	185	11:25	sz. v.		Paris, Wien
101	10:30			Rákospalota-Ujpest	A vonatok érkezése Buda-Császártúrdóba.				
715	10:45			Szeged					
119	11:25			Galánta					
163	12:00			Rákospalota-Ujpest					
165	12:50			Rákospalota-Ujpest					
137	1:20			Nagymaros					
703	1:25	gy. v.		Bukarest, Bazias					
167	1:45	sz. v.		Rákospalota-Ujpest					
505	1:50	gy. v.		Tóvis, Kolozsvár, (Sz.-Nemeti)					
303	2:00			Páris, Wien					
4111	2:08	sz. v.		Esztergom					
369	2:40			Dunakeszi-Alag					
371	3:00			Rákospalota-Ujpest					

1) Vasár- és ünnepnap bezárólag november 10-ig közlekedik. 2) Vasár- és ünnepnap előtti hétköznap közlekedik. 3) Minden kedden, csütörtökön, pénteken és vasárnap közlekedik. 4) Minden hétfőn, szerdán és szombaton közlekedik.

1) Erkezik minden kedden, szerdán, pénteken és vasárnapon. 2) Erkezik minden hétfőn, csütörtökön és szombaton. 3) Vasár- és ünnepnapokon bezárólag november 10-ig közlekedik.

Érvényes 1913. október hó 1-től. A vonatok érkezése Budapest k. p.-udvarra.

vonat-szám	óra	perc	vonat neve	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat neve	hová
Délelőtt									
1100	2:40	sz. v.		Szolnok	339	5:10	v. v.		Berlin, Ruttká
1102	2:45	gy. v.		Szabodka, Sarajevo	645	5:20	tsz.		Debrecen, Nagyvárad
301	2:55			Tapolca, Eszék	309	5:30	sz. v.		Hatvan
303	3:00			Belgrád, Konstantin.	1905	5:30			Eszék, Tapolca
1010	3:30	sz. v.		Paks	609	5:45			Brassó, Arad
16	4:25			Komárom	909	5:45			Sofia, Bród, Belgrád
322	4:25			Gödöllő	19	5:55			Torbágy
606	5:00	gy. v.		Arad, Bukarest, M.-sziget	313	6:00			Pécel
410	5:10	sz. v.		Lawoene, Lemberg	17	6:05			Komárom
1002	5:15	gy. v.		Győr, Sopron, Szombathely, Gödöllő	1707	9:15			Stanislaw, M.-Sziget
824	6:20	sz. v.		Wien	11	6:25			Wien
512	6:40			Nagykátá, Szolnok	1506	6:30	gy. v.		Lemberg, Poprád-Felka, Kassa
305	7:10			Ruttká, Berlin	513a)	6:40	sz. v.		Nagyvárad
1902	7:15			Kunszentmiklós-Tass	407	6:50			Lemberg, Srij, Kassa
402	7:20			Strij, Przemysl, Lemberg	3007	6:50			Fiume, Zagreb
512	7:30	sz. v.		Gödöllő	1903	7:00	gy. v.		Roma, Triest, Fiume
312	7:45			Belgrád, Sofia, Vinkovce	315	7:05	sz. v.		Gödöllő
308	7:50			Arad, Brassó, Bukarest	613	7:20			Brassó, Kolozsvár
400	8:10	sz. v.		Monkács, Lawoene	917a	7:25			Kunszentmiklós, Tass
712	8:20			Kolozsvár, Brassó	317	7:30			Gödöllő
1900	8:25			Eszék, Bród	819	7:40			Hatvan
306	8:30			Ruttká, Berlin	21	7:45			Bicske
1706	8:35			M.-Sziget, Stanislaw	1309	8:00			Graz, Fehring
22a	9:00	gy. v.		Wien, Sopron	911	8:10			Sarajevo, Belgrád
1908	9:00	sz. v.		Bicske	1513	8:15			Bartfa, Csorba, Kassa
915	10:00	sz. v.		Kassa, Poprád-Felka	1015	8:20			Paks
516	10:05			Kunszentmiklós-Tass	519	8:35			Bukarest, Kolozsvár
1112	10:45			Nagykátá	821	8:45			Hatvan
24	11:55			Balatonfüred, Tapolca	13	9:20			Győr
Délután									
612	12:30			Arad, Tóvis, M.-Sziget	307	9:25			Berlin, Ruttká
914	12:30			Ujvidek, Sarajevo	1006a	9:35	gy. v.		Fiume, Tapolca
314	12:30			Hatvan	913	9:55	sz. v.		Szabodka
310	12:30			Szombathely, Wien	5	10:05	gy. v.		Krak-Királyhida, Szombat.
1908	12:40			Fiume, Roma, Eszék	409	10:20	sz. v.		Miskolc (Jely, Sopron)
1904	1:10	gy. v.		Kassa, Poprád-Felka	239	10:45			Cannes, Nizza, Bicske
316	1:25	sz. v.		Gödöllő	606	11:30	gy. v.		Nagyvárad, Debrecen, Arad
1304	1:40	gy. v.		Belgrád, Graz	Délután				
404	2:00			S.-alja, Lemberg, Kassa					
4	2:05			Wien, Páris					
604	2:10			Arad, Bukarest					
916	2:15	sz. v.		Kiskőrös					
804	2:20	gy. v.		Ruttká, Berlin					
318	2:25	sz. v.		Hatvan					
320	2:30			Pécel					
26	2:30			Bicske					
A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról. Délután.									
880 ^a) 7:00 sz. v. Gödöllő									

vonat-szám	óra	perc	vonat neve	honnan	vonat-szám	óra	perc	vonat neve	honnan
Délelőtt									
1901	1:55	sz. v.		Eszék, Pécs	1901	1:55	sz. v.		Eszék, Pécs
325	2:10			Hatvan	325	2:10			Hatvan
1501	2:20	gy. v.		Poprád-Felka, Kassa	1501	2:20	gy. v.		Poprád-Felka, Kassa
1301	2:25	gy. v.		Graz, Fehring	1301	2:25	gy. v.		Graz, Fehring
919	2:40	sz. v.		Kunszentmiklós-Tass	919	2:40	sz. v.		Kunszentmiklós-Tass
25a	3:00			Bicske	25a	3:00			Bicske
521	3:10			Nagykátá	521	3:10			Nagykátá
1111	4:00			Tapolca, Balatonfüred	1111	4:00			Tapolca, Balatonfüred
327	4:20			Pécel	327	4:20</			